

Lag slektsbok

Papir – Multimedia – Internett

Tema: Lag slektsbok

Medlemsblad for DIS-Norge

SLEKT & DATA

Årgang 20 nr. 4 - 2009

Redaktøren har ordet

Temaet for dette nummeret av Slekt og Data er ”Lag slektsbok”, altså samme tittel som boken som ble lansert i forbindelse med Slektsforskerdagen i høst. Jeg har vært prosjekteier for dette bokprosjektet og synes derfor det er hyggelig å bli invitert som gjesteredaktør for dette nummeret av Slekt og Data. En nærmere orientering om bokens innhold, finner du på vår hjemmeside: www.disnorge.no/dn/fagstoff/slektsbok.html. Du finner også en bokomtale i dette nummeret.

”Lag slektsbok” er en håndbok, men slike vil aldri bli komplette. Derfor ønsker jeg å benytte denne anledningen til å supplere med artikler som har relevans for temaet. Noen artikler gir mer informasjon om temaer i boken, mens andre går i dybden på et par av artiklene.

Bruk av bilder i slektsboken er viktig, derfor har boken to artikler om dette temaet. Den ene artikkelen heter ”Fra fotografier til familiehistorie” og den andre er om skanning av bilder. Ofte er vi avhengige av å utveksle og dele bilder med familie, slektninger og venner. Et nettsted for slik deling er ”Album2”. Nettstedet har tilbud om sikker lagring av bilder, såkalt OBS-lagring. DIS-medlemmer får god rabatt hos Album2.

Ofte har man flere bilder enn det er plass til i en slektsbok. Da kan man lage et fotoalbum av de øvrige bildene. I dag er det blitt veldig populært å benytte seg av foto-forhandlernes nettilbud om å lage sin egen fotobok. Her finner du en omtale av hvordan slike fotobøker kan lages.

En sentral artikkel i boken heter ”Fra slektsprogram til slektsbok”. Her blir bl.a. grafiske slektstrær omtalt. Et problem med å bruke slike trær i slektsboken, er at de fort blir ganske store. En løsning på dette er å få laget et stort kunstnerisk slektstre som kan henge som prydd på veggen hjemme i stuen. En tilbyder blir presentert i dette nummeret med fargerike eksempler på slektstrær. God tidsbegrenset rabatt for medlemmer.

Artikkelen ”Fra slektsprogram til slektsbok” gir en generell beskrivelse av hvordan rapportgeneratoren til slektsprogrammer kan hjelpe deg i gang med å lage slektsbok. Her i Slekt og Data blir rapportgeneratoren til flere populære slektsprogrammer presentert mer detaljert (Embla har en ny rapportgenerator under utvikling og er ikke med denne gang).

En artikkel i boken omhandler arkivene i Norge og hvor vi finner slekthistoriske arkivkilder. Nasjonalbiblioteket, Statsarkivet og Byarkivet i Bergen har hentet fram noen ”godbiter” til oss som passer fint inn i en slektsbok.

La 2010 bli et satsningsår for alle DIS-medlemmer: skriv din egen slektsbok! Noen tanker om dette finner du her.

DIS-Norge opprettet en ny pris i forbindelse med lanseringen av boken, nemlig DIS-Norges publikasjonspris. Prisen har som formål å stimulere til at flere slektsforskere arbeider sin innsamlede informasjon og presenterer dette på en egnet måte.

Vi er som kjent en ”Data i Slekts-

forskning”-forening. Data har alltid vært et viktig verktøy for våre medlemmer. Det skjer imidlertid en rask utvikling på datafronten, raskere enn vi kanskje er klar over. IKT-sjefen i Norge orienterer her om det han kaller ”den stille revolusjonen” som skjer på datafronten.

Hvilke etiske dilemmaer kan du havne i når du skal utarbeide og publisere din egen slektsbok? Etikktvalget i DIS-Norge stiller spørsmålet her. Boken setter også fokus på dette i artikkelen ”Hvordan håndtere sensitiv informasjon?”

Da håper jeg du blir fornøyd med årets julelektyre. Årets julegave er selvsagt boken ”Lag slektsbok”, men husk at opplaget er begrenset.

Arne Langeland
Temareaktør

Medlemsblad for DIS-Norge.
Utkommer med 4 nummer pr år

Abonnement for bibliotek og
liknende institusjoner kan tegnes
for kr 400 pr år

Annonser kan tegnes ved hen-
vendelse til kontoret
kontor@disnorge.no
Tlf: 22 17 66 00 mandag-fredag
9-15

DIS-Norge
Postadresse/besøksadresse:
Lakkegata 21
0187 Oslo
epost: sd-bidrag@disnorge.no

Redaktør: Torill Johnsen
Temareddaktør: Arne Langeland
Redaksjonssekretær: Mette
Gunnari
slekt-og-data@disnorge.no

Neste nummer sendes ut i mars
2010.

Opplag: 8 900
Produksjon og trykk: Stens tryk-
keri AS, Dilling
Design: Grongstad Grafiske

ISSN 0803-0510
www.disnorge.no

Innhold

Lag slektsbok

Lagring på nett_Album 2	6
Fotobok på nett, lag ditt eget fotoalbum	8
Familitrær - kunstnerisk	10
Rapport fa slektsprogram	13
Eksempler fra arkivverket	29
Kursopplegg for lagene i 2010	36
Publikasjonsprisen	37
Erfaringer fra Kulturminneåret	38
Fremtidens datateknologi	40
Etikk i slektsforskningen	42
Nye fora	44
Bjørner	46
Slekt på film	47
Stinda	50
Historisk befolkning	53
Nekrolog	54

Kontingentendring

Ekstraordinært landsmøte i DIS-Norge ble avholdt i DIS-Norges kontor i Oslo 7. november 2009. Følgende saker ble enstemmig vedtatt:

Kontingentendring

- Kontingenten økes til kr. 400,- pr. år med virkning fra 1. Januar 2010.

Aktivitetsfondet.

- Gjenstående saldo på Aktivitetsfondet benyttes til nytt medlemsregister.

Forsidebilde

Forsidebildet er identisk med boka
Lag Slektboks forside.

Lederens spalte

Jeg – en forfatter?

Hvis tankene da går til Ibsen, Bjørnson og de andre fra skoledagene, da føler man seg liten og konkluderer nok raskt med at det er ikke meg. Derfor er det viktig og riktig at den nye håndboka vår ”Lag Slektbok”, går igjennom mange av de argumentene vi har for å ikke skrive. Og det gis utrolig mange gode begrunnelser for å ikke ta de fleste unnskyldningene vi greier produsere, på alvor.

Så la oss snu på problemstillingen: hvorfor skal ikke også jeg skrive bok? Er det noen grunn til at du eller jeg ikke skulle gjøre det? For min egen del ser jeg noen særs gode grunner til at jeg ikke skal stupe inn i et bokprosjekt med det første. Mastergradsoppgaven min skal leveres rett over nyttår og må være det jeg beskjeftiger meg med på skrivefronten i aller nærmeste framtid. Men det kan jo også oppfattes som en form for trening. Jeg skal lage et skriftlig produkt med start og slutt og en fornuftig sammenheng. I tillegg skal den vurderes og kommenteres slik at jeg får tilbakemeldinger både på form og faglig innhold.

Jeg har jo alt skrevet noen korte slektshistorier. Du finner noen av dem i bloggen min knyttet til navnedager eller andre hendelser som har med min slekt å gjøre. I håndboka vår finner du også en historie jeg i sin tid skrev til Disputten – om tippoldefars vandringer. Den historien har for meg selv vært et eksempel på hvordan man kan gjøre noe mer utav de opplysningene man henter inn. Kirkeboka gir for eksempel informasjon om attester

og flyttinger både inn til et sogn og ut av sognet igjen. Da jeg knyttet disse informasjonene sammen med avstandsbetraktninger – hvor langt er det fra et sted til et annet – ble det mer mening i framstillingen.

Det er historiene, de fortellingene som er gode og lesbare også for en som ikke har tilhørighet i slekten, som bør være målet. Jeg kunne sikkert laget både en og to bøker med ”slekt” som merkelapp ved å skrive ut det som ligger i slektsprogrammet mitt. Men en slektbok med kun de nødvendige biografiske data har aldri fått meg til å hoppe i taket. Det er derimot de bøkene som har med noe mer, noe beskrivende eller fortellende, som jeg syns er gode. En av de beste slektsbøkene jeg har funnet fram til inneholdt kun 2 sider med de tradisjonelle opplysningene og født, død og gift. Alle de øvrige sidene var fylt med bilder og fortellende tekst.

Jeg grubler mye over hva forfedrene gjorde, hvordan de hadde det, hvordan de levde. Det er mulig å sette ord på slike grublerier. For det første vil titler og bosteder kunne si noe om folk og historier om andre i tilsvarende posisjon kan gi vegledning for hvordan ”mine” kan ha levd. Men det jeg tror er viktigst er at man rett og slett begynner å skrive ord og setninger som knytter de opplysningene man sitter på sammen til en helhet. Pass på å få med de forklaringene som er nødvendige for at begrep eller konklusjoner skal bli forståelig for leseren.

Mitt fokus her er det skrevne ord –

det er fordi jeg syns det er helt greit å skrive. Jeg blir mer usikker når det er snakk om andre former for framstilling – kombinasjon av lyd og bilde og kanskje også andre effekter. Så langt har ikke det vært min arena og heller ikke min interesse. Der er det andre som har sin styrke.

Torill Johnsen
leder

Foto: Heidi S. Fjeldvig

Lag slektsbok

Papir – Multimedia- Internett

AV ARNE LANGELAND

Endelig er den etterlengtede håndboken om hvordan man kan lage sin egen slektsbok kommet. Bokslippet fant sted på årets slektsforskerdag. Ambisjonen vår er at denne boken skal stimulere alle til å sette av tid til å presentere noe av det slektsmaterialet de har liggende. Boken vil også være nyttig for alle som har en historie å fortelle - om seg selv eller sin nærmeste familie. Det er altså ingen forutsetning å være slektsforsker for å få glede av denne boken.

En av artiklene stiller spørsmålet: ”Når jeg er borte – vil alle slektsdata da havne på bålet?” Hvis man etterlater seg et stort papirarkiv, mer eller mindre velordnet, og en database med tusenvis av navn – hvem vil da ha interesse av å ta vare på og videreføre dette arbeidet? ”Etter oss kommer kasterne”, blir det sagt. En trygg måte å sikre arbeidet på er nettopp å få det ut som en slektsbok og gi den til familie og slekt. Nasjonalbiblioteket kan også oppbevare slike bøker. Det er fullt mulig hvis man benytter seg av ISBN-nummer og pliktavlevering beskrevet i ”Lag slektsbok”. Det finnes knapt en bedre måte å ta vare på alt arbeidet sitt for ettertiden.

Det er sikkert mange grunner til at man ikke setter i gang med et bokprosjekt. Boken tar for seg de vanligste argumentene og konkluderer med at de fleste, om ikke alle, er overkommelige.

Boken tar også for seg mer ”moderne” presentasjonsformer. Disse appellerer ofte mer til den yngre generasjonen. Eksempler på multimedia presentasjoner og bruk av Internett som distribusjonskanal for slektsinformasjon, blir presentert i boken.

Boken består av 33 artikler som er skrevet av ressurspersoner på sine respektive området. Den må ikke lese fra perm til perm før man setter i gang med eget prosjekt. Det er en håndbok hvor man kan lese de artiklene man finner formålstjenlig. For lettere å finne fram til relevante artikler for ditt formål, er det skrevet korte omtaler av alle artiklene i boken.

Den første artikkelen, ”Fra slektsforsker til forfatter”, er nyttig lesning for å skaffe seg oversikt over innholdet i hele boken og hvordan de enkelte arti-

klene kan hjelpe til i prosessen med å lage en slektsbok eller en annen form for presentasjon. Først blir forhold man ofte vurderer før man bestemmer seg for å lage en presentasjon gjennomgått. Deretter tar vi for oss forhold man ofte vurderer etter at man har bestemt seg for å lage en presentasjon. Alle artiklene i boken trekkes in som referanse eller fordypning på disse dilemmaene. På denne måten trekker artikkelen opp en rød tråd gjennom hele boken. Boken er ikke delt inn i hovedkapitler tilsvarende undertittelen i boktittelen (Papir – Multimedia – Internett), dette fordi mange av artiklene har relevans for alle de tre nevnte mediene.

Boken kan bare bestilles fra DIS-Norge. Hvis du er interessert, send en epost til: bestill@disnorge.no. Den koster kr. 295 for medlemmer og kr. 345 for alle andre.

Album2.no er fotodeling med familiekrønike som bonus

AV METTE STENSAA MARTHINSEN

Album 2.no er fotodeling med familiekrønike som bonus.

Vi skriver ikke lengre brev. Derfor er bilder det som best dokumenterer våre liv i dag. Til gjengjeld tar vi like mange bilder i løpet av et år som førkrigs-generasjonen tok i løpet av et liv. Slektsforskere og deres familie trenger et verktøy for å låne bilder av hverandre, organisere disse i forhold til personer og i kronologisk orden. Album2 er det eneste norske system som har denne målsetning. Både dagens mange bilder og skannede gamle familiealbum passer greit inn.

Organisert pr. person uavhengig av fotograf

Internett er det beste verktøy for å samarbeide om bildearkiv. Som regel er det flere fotografer som tar bilder av en hendelse enten det er et bryllup eller en av mange fødselsdager. Som regel ønsker alle som er til stede å ha tilgang til en del av bildene som ble tatt. Ingen vil innrømme det, men nesten alle vil ha tilgang til bilder av seg selv. For å dele bilder, må

verktøyet ha en nyansert, men effektiv måte å gi tilgang til bildene. Å gjøre det enkelt, er ikke så enkelt. Den nye versjonen som lanseres nå har bygget inn 5 års erfaring innen fotodeling.

Album2 er også et privat lukket sosialt medium

Fødselsdager blir annonsert sammen med nye album som du kan se. Enkeltbilder og samlinger kan lett sendes som fotomail uten at innbokser eller utbokser blir fylt opp.

Album2 detekterer og gjenkjenner ansikter automatisk

Hensikten er å lenke ansikter i bildene til personer og foreslå å dele bildene fra en hendelse med deltagerne. DIS er den første gruppe brukere som tilbys å bruke denne veldig avanserte funksjonen. Gründeren bak Album2, Sveinung Dammen (60), påstår hårdnakket at den nye løsningen blir mye enklere og raskere å bruke enn den gamle. Systemet arbeider på nedskalerte bilder slik at overføring til server går fort. Det er i tillegg mulig å få overført originalfilene som sikkerhetskopii og til bruk for forstørrelser. Sikkerhetskopii er gratis p.t., men vil følge markedspriser senere. Det gamle systemet kjører i parallell med det nye på samme database, så du kan gjøre deg opp din egen mening ved å prøve selv.

Din familie kan fortsette slekts-treet der du sluttet

Selv søsken har ikke lengre samme slektstre etter at de selv danner familie. I dag er familierelasjoner ofte nokså uoversiktlige. Oppfatningen av familie blir mer og mer subjektiv og i mindre grad genetisk. Stefar er ofte mer far enn det genetiske opphav. To genetiske søsken, selv om de ikke er halvsøsken, vil følelsesmessig kunne peke ut forskjellige fedre. Album2 har gjort det mulig for hver enkelt bruker å uttrykke sitt eget syn på slekts-treet. Man kan selvsagt velge å holde seg til det genetiske. Selv om hver

bruker kan registrere sitt eget syn på slektstreet, har likevel flere deltagere i en familie nytte av hverandre. Hvis du registrerer ditt slektstre, vil for eksempel dine barn automatisk få fylt ut deres felles slekt når du inviterer dem inn. Dine barn vil da dra nytte av arbeidet som du har lagt ned. På samme måte kan du dra nytte av grener som dine søskenbarn måtte legge inn. Du vil kunne overstyre det de gjør hvis du ikke er enig. Treet er dynamisk og i prinsippet uendelig. I praksis gir dataskjermen en begrensning for hva du kan se samtidig. Det er mulig å skyve treet rundt på skjermen og zoome inn og ut. For å unngå en grafisk uoversiktlig løsning, vises inngiftede uten sin medbrakte svigerfamilie. Hvis man er enig om å dele slektstrær, er det bare å klikke for å se svigerfamiliens tre. De som samarbeider med deg på denne måten, vil måtte registrere seg som brukere. Dette vil alltid være gratis for slektstreet og minst 1000 bilder, men vil i fremtiden følge markedsprising for fotolagring ut over dette.

Fotolagring oppfyller kravene fra Forbrukerrådet, Fotorådet og IKT-Norge

Album2 er en av svært få norske selskaper som følger den nye normen for fotolagring. Du kan lese mer om den her: http://www.ikt-norge.no/PageFiles/370/Norm_sikker_lagring180309.pdf

Gratis Album2 medlemskap for aktive DIS-brukere

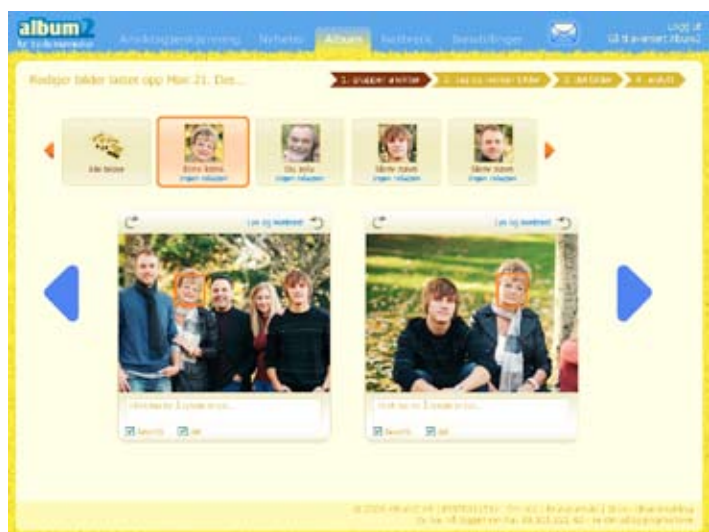
Som introduksjonstilbud er alt du legger inn p.t. gratis lagret for evig tid. Som DIS-medlem tilbys du i tillegg evig gratis medlemskap når du har vervet 10 familiemedlemmer innen 1. februar 2010. Personen må være registrert i ditt slektstre. Et medlem anses for vervet når det har lastet opp mer enn ett bilde. Du kan selv laste opp ubegrenset med private bilder over så mange år du ønsker å beholde bildene der gratis til evig tid. Medlemmer som ikke rekker dette vil få 20% rabatt på medlemskap og lagring. De 1000 første bildene er gratis til evig tid for alle, men ellers vil prisene på lagring følge markedet. Du finner mer informasjon om DIS medlemsfordeler på www.album2.no/dis

Organisert pr.person uavhengig av fotograf.

Album2 er også et privat lukket sosialt medium.

Album2 detekterer og gjenkjenner ansikter automatisk.

Fotoalbumets trussel er fotoboken

AV KNUT FØRSUND, FOTOSKOLEN.NO

Aldri har jeg fotografert så mye som etter at jeg gikk over til digitalt, og aldri tidligere lagde jeg så mange fotoalbum som jeg har gjort i disse årene. Siden 2001, da jeg for alvor gikk over til digitalt, er det blitt drøyt 20 fulle album. Det er mye familiehistorie

og dokumentasjon gjennom disse bildene. Det er blitt mange sakseklipp og mange, mange meter med dobbeltsidig tape. Og selvfølgelig time etter time med å designe sider og velge ut bilder som passer til fortellingene.

Ny tid, nye muligheter

Den digitale teknologien gjorde det enklere å bruke bilder. Du kunne bl.a. få bilder på T-skorte, musematte, truser, vesker, kopper, krus - og ikke minst på julekort og kalendere. Jeg har benyttet mange av mulighetene

(ikke truser!), men det skulle ta noen år før jeg benyttet meg av en av de litt nyere tilbudene: Fotobok. Eller fotoalbum. Digitalt. Jeg hadde liksom ikke hjerte til å forlate mitt hjertens barn fotoalbumet. Men så i fjor hadde jeg et foto-oppdrag hvor det var mest naturlig å levere bildene i en fotobok. Og da var den første gnisten tent. Jeg gikk egentlig bare å ventet på neste passende anledning til å lage en bok av egne familiebilder. Den kom i med påskeferie på hytta. Så var det ny anledning i forbindelse med en ferietur til Kreta, og deretter sto en ferieuke i Lofoten for tur. Det ble tre album på relativt kort tid. Jeg fortsetter foreløpig med det vanlige albumet til en lett blanding av bilder hvor hendelsene ikke er store nok til å få sin egen bok, men hvor lenge jeg gjør det er jeg ikke sikker på.

Enklere å redigere og variere

Selvfølgelig er det mulig å lage fotografier i forskjellige størrelser, både når du bruker film og fra digitale medier. Men det har jeg benyttet meg av ytterst sjelden. Dermed har albumsidene blitt ganske monotone rent designmessig og fortellingsmessig. Med de digitale fotobøkene er redigeringsmulighetene ganske mange. Du kan forandre bildestørrelse, ta utsnitt og til en viss grad forbedre bildene. Her skiller de ulike programvarene som benyttes hos bildeleverandørene seg noe fra hverandre. Du kan flytte bildene om hverandre, gjøre de større eller mindre, jobbe med ferdige sidemaler eller fritt utformen sidene som du ønsker. Programvaren for å lage slike fotobøker laster du ned fra bildeprodusentenes hjemmesider, eller

du får en CD i fotobutikken.

Det lønner seg å skille ut de bildene du tror du skal bruke i et eget digitalt album på datamaskinen - lage en mappe med disse bildene. I bokprogrammet skal du bestemme deg for albumformat (gjærne A4 eller 30x30 cm), type omslag og antall sider. Sidetallet kan du øke eller redusere underveis. Fra programvaren henter du så den aktuelle bildemappen og er klar til å sette inn bilder på albumsidene.

Fordeler og ulemper

Som med det meste her i livet, er det både fordeler og ulemper med nye teknologier. Her prøver jeg meg med en liten oversikt:

Fordeler:

1. Enklere å sette inn og flytte om på bilder.
2. Enklere og kostnadsfritt å variere bildestørrelsene.
3. Enkelt å skrive bildetekster, med pen skrift.
4. Du slipper lim/tape, saks.
5. Du unngår at noen tar bilder ut av albumet.
6. Du kan få plass til flere bilder pr side. (Ikke alle bilder behøver å være 10 x 15 cm).
7. Bøkene blir letter og slankere enn fotoalbumene.
8. I de fleste programmene kan du fjerne røde øyne og gjøre andre forbedringer.

Ulemper:

1. De trykte sidene er ikke like robuste som sidene i et vanlig fotoalbum.
2. Omslaget er neppe heller like robust.

3. Det kan være litt stort sprang mellom antall sider du kan velge.

Mellom 300 og 600 kroner

Prisen på fotobøker varierer avhengig av format, omslag og antall sider. Men litt grovt sett kan jeg antyde at prisen ligger mellom tre hundre og seks hundre kroner. Innimellom dukker det opp tilbud som kan være verdt å vurdere. Enkelte produsenter kan også levere bøkene med ekte fotopapir. Jeg har ikke benyttet meg av den muligheten, først og fremst fordi jeg er rimelig sikker på at rent fargemessig så vil det trykte albumet holde lenger. Men kanskje er dette bare tull, fordi et album bestående av "ekte fotopapir" vil være utslitt rent fysisk lenge før bildene har tapt seg i fargekvalitet. Boksider av fotopapir er jo tykkere enn vanlig papir, og vil dermed kunne tåle noe røffere behandling enn de digitale fotobøkene på vanlig papir. Så det blir vel til at jeg prøver det ved en anledning også.

De fleste produsentene/leverandørene tilbyr deg fotobøker, men programvaren er forskjellig. Jeg har kikket litt på 3-4 av de mulighetene som finnes. Den "ideelle" løsningen har ingen. Noen baserer seg på at bildene må være lastet opp på deres server først, det synes jeg totalt sett ikke er noen fordel. Noen er bundet av noen få maler, andre gir deg stor frihet. De fem største på dette området er Japan Photo, Eurofoto. FotoKnudsen, Elite foto og Appel. Bruk gjerne en time eller to for å sammenligne, slik at du kan finne den løsningen som passer deg best.

Jeg tror du fort vil bli hekta...

Handmålade släktträd

Har du lagt oändlig tid på att hitta dina förfäder? Vill du att andra ska få ta del av ditt ursprung? Eller ligger bara släkten dig varmt om hjärtat? Tänk dig din släkt som ett vackert handmålat släktträd på väggen, unikt för din familj!

Anna Murgia är troligen ensam om att göra handmålade släktträd på beställning.

Det är många släktforskare som på de årliga svenska Släktforskar dagarna de senaste fem åren, kommit med förtjusta tillrop när de sett att det äntligen finns ett nytt sätt att presentera sin släkt på! Den här sortens släktträd är svenska Anna Murgia troligen ensam om att göra på beställning! Anna hjälper dig att sammanställa din släktforskning till ett vackert handmålat träd, anpassat för just din familj. Trädet blir en fantastisk

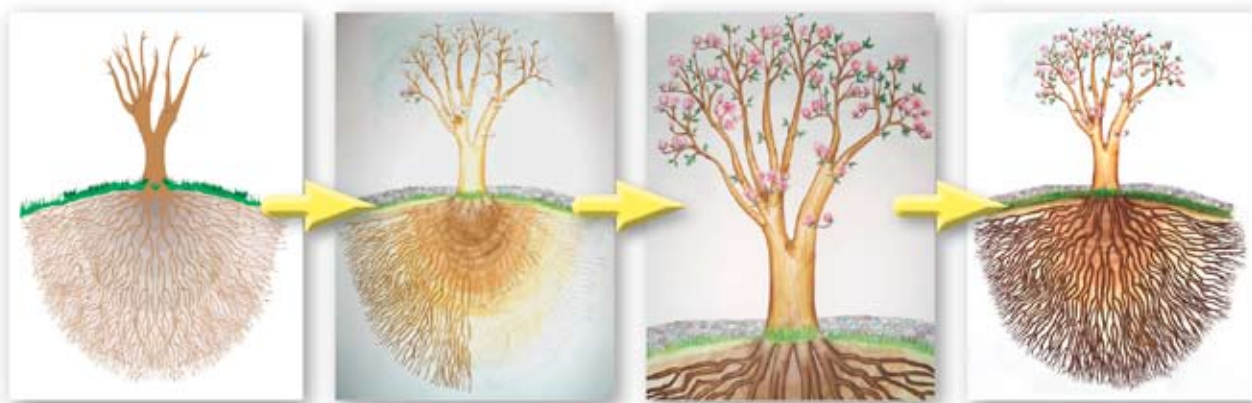
tavla på din egen vägg, eller en underbar present till en kär familjemedlem! Nästa år firar Annas företag Illustra Murgia fem år, och nu börjar även släktforskare utanför Sverige få upp ögonen för de vackra släkttavlorna som Anna målar. Hon har kunder både i Danmark, Italien, Spanien, Namibia och USA.

Stora träd

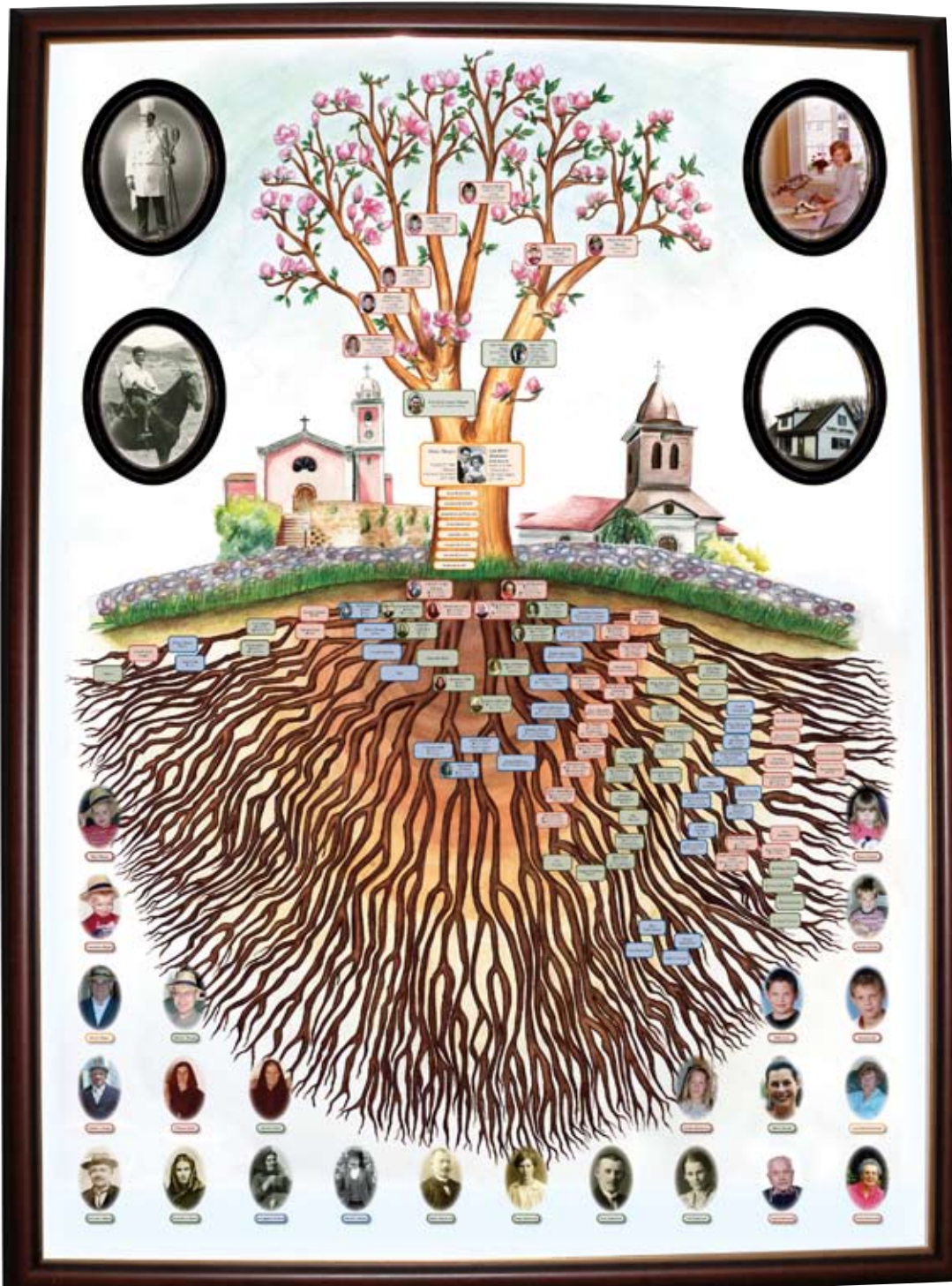
De stora handmålade släktträd som visats på Släktforskar dagarna i Sverige och som Anna troligtvis också kommer att visa på den norska Slektforsker dagen i Oslo i oktober 2010 (håll utkik efter mer information när det närmar sig på www.illustramurgia.com), är i storlek 70x100 cm eller större. Dessa stora träd rymmer upp till tio generationer i själva trädet, och fler kan läggas till på tavlan. Utifrån dina önskemål utformar Anna trädets rotsystem (anor) och krona (ättlingar), lägger till fotografier och andra illustrationer som du vill ha med, och sedan trycks tavlan med UV-beständig färg på canvasväv av hög kvalitet.

Porträtt & illustrationer

Vill du ha med släktgården, kyrkan där du döptes, din mormors hund eller en vägskylt med alla orter släkten har bott på? Sådana bilder ger en personligare prägel på ditt träd. Illustrationer av historiska händelser kan ge en fingervisning om när i historien dina förfäder levde. Man kan lägga till både separata illustrationer och fotografier i trädet. Allt trycks tillsammans med trädet, på väv av hög kvalitet.

Bildtext: Anna målar en unik släkttavla till dig och din familj. Efter att ha gjort en digitalskiss där alla namn också placeras in, målar hon trädet för hand och lägger till illustrationer och fotografier i tavlan efter dina önskemål.

Du kan välja att lägga till fotografier på dina släktingar eller illustrationer som släktgårdar, kyrkor, ortsnamn, historiska illustrationer och mycket mer i din släkttavla.

Ett träd som fortsätter växa

Ditt träd kan fortsätta att växa med familjen! Antingen du vill trycka upp flera exemplar av ditt första träd och ge bort i present, eller om du om några år vill göra uppdateringar på ditt träd, så är det inga problem. Till varje nytt barn som föds i släkten behövs bara en liten uppdatering. Skulle du i framtiden hitta en ny gren bland dina rötter, går den också bra att lägga till i efterhand. Både uppåt och nedåt i trädet kan du lägga till personer, illustrationer eller fotografier när du vill!

Dessa stora släktträd kostar en slant, men det är en väl värd investering av pengarna och det finns möjlighet att dela upp betalningen. Varje extra tryckt exemplar av trädet minskar dessutom priset per färdig tavla. ”När jag förstår hur mycket tid som har gått åt till att måla mitt släktträd, och jag ser hur vacker tavlan blev, förstår jag inte att de inte kostar ännu mer”, säger en nöjd kund, som beställt fem extra tryck av sitt träd till släktingar som är spridda runt om i Sverige. Vill du veta hur just ditt träd kan utformas och få prisförslag på det, kontakta Anna via Illustra Murgias hemsida www.illustramurgia.com, där finns också mer information på både svenska och engelska. Medlemmar i DIS Norge får 20% rabatt på sin första beställning till och med den 31:a maj 2010. Uppge ditt medlemsnummer när du beställer.

Små och mellanstora träd och presentkort

Anna har också billigare alternativ till de stora träden. Man kan köpa akvarellreproduktioner av ett mindre träd i A3-format med plats till tre generationer, som man fyller i själv, eller mellanstora, delvis standardiserade träd, i A2-storlek med fyra-fem generationer. Dessa trädstorlekar beskrivs närmare på Illustra Murgias hemsida.

Vill du gärna ge bort ett handmålat släktträd, men vill att mottagaren själv ska få vara med och arbeta fram trädet tillsammans med Anna? Då kan

du köpa ett presentkort på valfritt belopp som gäller som betalning eller delbetalning för ett träd i valfri storlek. Presentkortet är giltiga i två år från inköpsdatumet, och kan också beställas via i Illustra Murgias hemsida.

Vill du komma i kontakt med Anna Murgia kan du nå henne på www.illustramurgia.com, info@illustramurgia.com eller på telefon +46 40 551 221

Brother's Keeper – rapportmuligheter

AV OTTO JØRGENSEN

Størst nytte et slektsprogram gir deg er det du får ut av programmet som rapporter og grafer. Hobbyen vår har også det mål å presentere resultatet for familie og venner. Derfor er rapportene viktige.

Brother's Keeper (BK) har mange rapporter tilgjengelig. Både Anerapperter og Etterkommer-rapporter kan lages i mange varianter. BK kan også eksportere informasjonen til din tekstbehandler for videre behandling. I tillegg finnes det Grafiske statistikker og en rekke enklere rapporter over fødselsdager, navn og steder i databasen og mye mer.

Etterslektsrapporter er ulike rapporter og grafiske fremstillinger over etterslekten med utgangspunkt i eldste valgte person. Rapporter og grafer presenteres i mange ulike former og formater. Du har i tillegg stor frihet til selv å velge både hvilke informasjon (hendelser) som skal være med og om det skal legges inn kildehenvisninger, og mer eller mindre biografi for den enkelte person. Typisk rapporter er Familieslektsbok, Slektsbok for generasjoner, Etterslektsstre og 4 generasjoner samlet.

Hvordan rapporten skal se ut, er noe den enkelte bruker velger. De fleste rapportene kan suppleres med grafikk og fotografier. Biografi er en naturlig del og bidrar til å gi en slektsbok et personlig preg. Bruker velger selv hva en vil ha med for å dekke eget behov. Hendelser du har registrert kan skrives ut, men jeg anbefaler at du i stedet skriver en god biografi og "undertrykker" en "liste av hendelser".

Anerapperter er en annen gruppe rapporter som tar utgangspunkt i en valgt person og viser denne personens aner. BK har flere rapporter på dette området Anerapport i bokformat, Anetre, Komprimert anetre, Vifteformat og Tidslinjerapport. Også her som for Etterslektsrapporter definerer du selv hva innholdet i rapportene skal være og hvor mye informasjon du vil ha med.

Andre rapporter finnes det mange av; Beregning av slektskapsforhold, Grafiske statistikker, Bilde sammendrag, Hele familien og mange andre. Bilder er en naturlig del av mange av rapportene.

Heroy

- **Arvid Simonsen** (1734-1808) g. 15 nov 1764 **M. Mikkelsen** (1700-1878)
- **Mikkelsen** (1754-1819) g. 24 jan 1782 **Knut Jonsson** (1763-27 aug 1840)
- **Mikkelsen** (1762-1787)
- **Mikkelsen** (1768-18 jan 1772)
- **Mikkelsen** (1771-3 okt 1794)
- **Hans Mikkelsen** (1774-1835)
- **Hans Mikkelsen** (1772-1818)
- **Mikkelsen** (1777-1819)
- **Hanssen Jonsson** (1789-1820)
- **Mikkelsen** (1790-24 sep 1867)
- **SOO Nils Amundsen** (1775-1803)
- **1 per 1801 Knut Hønen** (ca 1770-15 sep 1890)
- **Mikkelsen** (1792-ca 1827)
- **2 per 1802 J. Amundsen** (1779-11 sep 1840)
- **Mikkelsen** f. 7.1801
- **Mikkelsen** ca 1795-13 nov 1863
- **12 per 1804 Mathias Olsen** (1780-ca 1817)
- **10 jul 1818 B. Eriksson** (ca 1787-18 apr 1843)
- **7 per 1818 Ole Andersen** (ca 1766-2 per 1853)

C. Simonsen
g. **18. Hønsen**
Hans Hansen (d. jan 1781)

Julius A. Hansen

Etterslektsstre, utklipp

Jørgen Johan Mikkelsen, annet navn **Johan Jørgen Mikalson Røstad**, annet navn **Jørgen Mikalson Røstad**, annet navn **Jørgen Røstad**, født 2 feb 1853 på Røstad, Mausebøvig, Sula, døde 1 mar 1853 i Borgund kirke, Alesund, bosted 1865 på Røstad, Mausebøvig, Sula, konfirmert 4 okt 1868 i Borgund, bosted 1890 på Hestad, Herøy, bosted 1881 på Hestad, Herøy, yrke 1883 innerst, bosted 1895 i USA, bosted 1898 i USA, død for 1940 i USA.

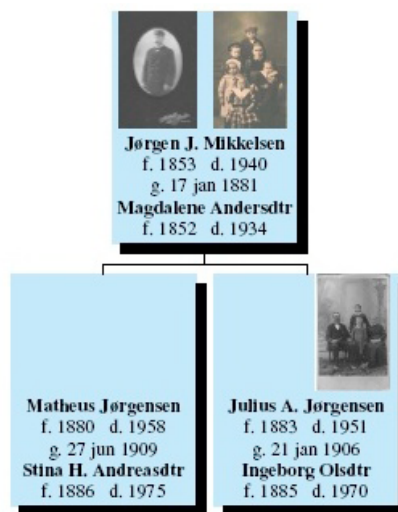
Jørgen oppholdt seg som fisker på Hestad i 1881, men reiste 14.5.1890 fra Trondheim (879/1890) med "Herøy" til Minneapolis, USA. Han drev med gullgraving og skal ha gjort det bra. Han skrev til Magdalene at hun og barna skulle komme over, men hun ville ikke. Magdalene flyttet til Ålesund etter at sønnene var konfirmert. Jørgen fortsatte med gullgravingen. Sønnene tok skipperutdannelse. Jørgen skrev flere ganger til Magdalene og sa at de nå kunne leve resten av livet i "gode forhold". Men Magdalene grudde seg og svarte ikke. Senere fortelles at Jørgen med sin "formue" i gull dro mot Nord-Dakota, men kom vistnok aldri frem. Jørgen reiste til Minneapolis Minnesota 1890, men kom aldri tilbake. Magdalene døde i Ålesund. Det vises til 100 i Utvandrerne fra Sula, utg. av Sula Sogedag 2002.

Gift 17 jan 1881 i Herøy kirke, Herøy, med **Magdalene Falk Andersdtr**, navn i folketelling **Magdalene Falk**, navn i folketelling **Magdalene Andersdtr**, født 1 mar 1852 på Hestad, Herøy (datter av **Anders Østensen Falk** og **Hanna Sofie Hansdtr**), død 23 mar 1852 i Herøy, NO, folketelling 1865 i Hestadmoen, Herøy, NO, bosted 1875 i Hestadmoen, Herøy, NO, bosted 1880 i Hestad, Herøy, bosted 1883 i Hestad, Herøy, NO, bosted 1898-1905 på Hestad, Herøy, bosted 1900 i Hestad, Herøy, bosted 1905 i Ålesund, bosted 1934 i Kirkegt 34, Ålesund, død 30 jun 1934 i Ålesund, gravlagt 6 jul 1934 på Øvre gravlund, Ålesund.

I. **Matheus Alfred Jørgensen**, navn i folketelling **Alfred Jørgensen**, annet navn **Alfred Matheus Jørgensen**, født 28 apr 1880 på Hestad, Herøy, død 5 jun 1880 i Hestad, Herøy, bekreftet 16 sep 1880 i Herøy kirke, Herøy, bosted 1895 i Hestad, Herøy, konfirmert 7 jul 1895 i Herøy kirke, Herøy, folketelling 1900 i Hestad, Herøy, død 14 feb 1938 i Ålesund, gravlagt 19 feb 1938 i Nedre Gravlund, Ålesund.

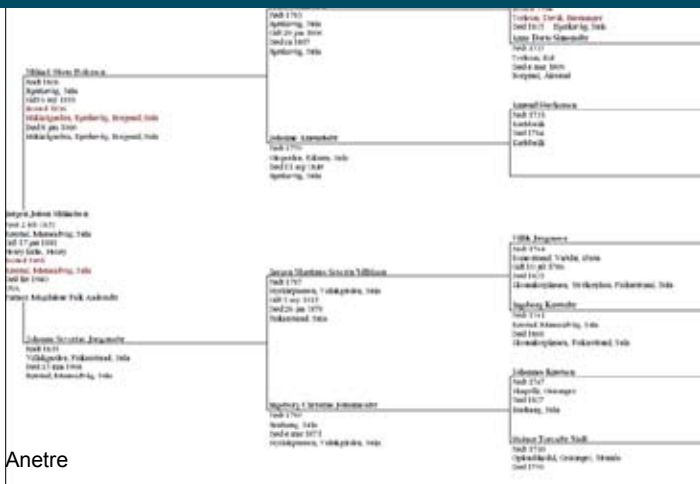
Gift 27 jun 1909 i Havnsund kirke, Borgund, med **Stina Hanne Kornelia Andreasdtr**, født 18 mar 1886 i Søvik, Borgund, Ålesund (datter av **Knut Andreas Hansen Hildre** og **Marta Kristine Jonsdtr Søvik**), gravlagt 23 sep 1973 på Nedre Gravlund, Ålesund, død 17 okt 1973 i Ålesund.

Familie med alle data, men vises her uten kildehenvisninger

Etterkommere.

Tema: Lag slektsbok – Rapport fra slektsprogram

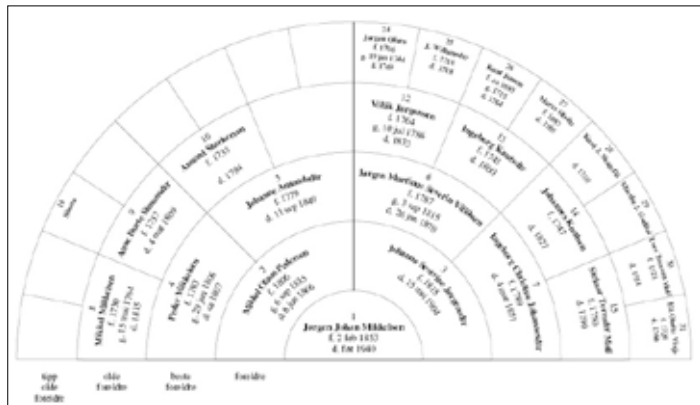

Det finnes også familie- og personrapporter slik at du kan lage rapporter bare om enkeltpersoner eller familier og inkludere alle registrert opplysninger samt alle registrerte bilder.

HTML-presentasjon er populært og BK ivaretar dette ved å kombinere Anetre og Familieark. Dette gir de ønskede opplysninger, merknader, og biografier kombinert med bilder som søkbar løsning. Dette kan legges på internett. Det hele lages og testes på din egen PC og lastes opp på din hjemmeside.

Lister og selvkomponerte rapporter kan lages for ulike formål og de kan hentes inn i regneark eller tekstbehandler hvis man ønsker å jobbe videre med egne data. Dette gir mange nye muligheter som supplerer de standard kjente rapportene.

Men uansett hva du skal ha ut av programmet må alt først registreres og til dette har vi hovedbildet Rediger

Her legges det meste inn; biografi, bilder, vitner til hendelser og dokumentasjon av kilder for de ulike hendelser. For å hjelpe deg til å holde ytterligere orden på ditt arbeid finnes også en forskerbok hvor du kan notere for deg selv, hva du har gjort, hvilke kilder du har undersøkt og hvor du skal lete senere.

Familieark

28 okt 2009

Ektemann: Jørgen Johan Mikkelsen Annet navn: Johan Jørgen Mikkelsen Rønstad. Døde i en alder av 86.

Født: 2 feb 1853 på Hornstad, Mosselvdal, Sola
 Døpt: 1 mai 1853 i Borgund kirke, Ålesund
 Død: før 1940 i USA

Gravlagt:

Vitne: Innevord
 Far: Mikkel Olaus Pedersen
 Mor: Johanne Severine Bergsrød

Jørgen oppbøkk seg som fiskepåk på Hornstad i 1881, men miste 14,5 1000 fra Trondheim (879/1896) med "brøder" til Minneapolis, USA. Han skrev med påleggsving og skal ha gjort det bra. Han skrev til Magdalene at hun og barna skulle komme over, men hun ville ikke. Magdalene flyttet til Ålesund etter at sønnen var konfirmer. Jørgen fortsatte med påleggsvingen. Sønnen tok skipmedisinen. Jørgen skrev flere ganger til Magdalene og sa at de til henne leve sønnen av livet i "gode forhold". Men Magdalene gaddet seg og svarte ikke. Sønnen ble borte for Jørgen med sin "fortune" i gull og sølv mot Nord-Dakota, men kom vistnok aldri hjem. Jørgen reiste til Minneapolis Minnesota 1896, men kom aldri tilbake. Magdalene døde i Ålesund.
 Det vises til s 100 i Utvandrerens til Sola, ssg. av Sola Sprøng 2002.

Hustru: Magdalene Falk Andersen. Navn i folketelling: Magdalene Falk. Døde i en alder av 82.
 GdR: 17 jan 1881 i Høyre kirke, Herøy 1884 i) hann alder: 27. hennes alder: 28

Sorenson:

Født: 1 mar 1852 på Hornstad, Herøy
 Døpt: 23 mai 1852 i Herøy, SØ (over L.L.L.A.S.)
 Død: 30 jan 1934 i Ålesund
 Gravlagt: 6 jul 1934 på Øvre gravlund, Ålesund

Vitne:
 Far: Anders Oivarsen Falch
 Mor: Hanna Sofie Hansén

Under Fil finnes en rekke hjelpefunksjoner for behandling av database og kan med fordel være godt supplement til det som er nevnt tidligere

Den beste måten er selv å prøve programmet på egen maskin. Programmet kan hentes direkte fra <http://www.bkwin.info/>

Slektninger til Jørgen Johan Mikkelsen

Jørgen Johan Mikkelsen er proband
 Lauritz Olssen er nevø til Jørgen
 Martinus Johan Oluf Wilhelmsen er nevø til Jørgen
 Peter Jørgen Larssen er nevø til Jørgen
 Tomasine Inga Thomasdtr er niese til Jørgen
 Ole Olssen er nevø til Jørgen
 Lauritz Ingvold Wilhelmsen er niese til Jørgen
 Laura Hansine Larsdtr er niese til Jørgen
 Petra Anna Thomasdtr er niese til Jørgen
 Lina Josefine Larsdtr er niese til Jørgen
 Johan Ragnvald Peder Larssen er nevø til Jørgen
 Peder Oluf Thomas Larssen er nevø til Jørgen
 Lars E liasen Robek er grandnevø til Jørgen
 Tomas Johamnesen er grandnevø til Jørgen
 Jon Larsen er grandnevø til Jørgen
 Sigrun J Furnes er hustru til grandnevø til Jørgen
 Haldis Blomvik er hustru til grandnevø til Jørgen

Innlegging og Redigering av hendelser m.m.

Alle i familien viser alle slekts- og familierelasjoner i databasen.

En modern släktbok för CD eller webben med Disgen

AV BENGT KJÖLLERSTRÖM, BENGT@KJ2.SE

Bengt Kjöllersström är pensionerad universitetslärare som blivit fångad av släktforskning. Han har lett ett antal studiecirklar och även skrivit tre handledningar, Kom igång med Disgen, Gör en släktbok med Disgen och Bearbeta digitala bilder. Bengts släktbok hittar du på www.kjollerstrom.se/kjm.

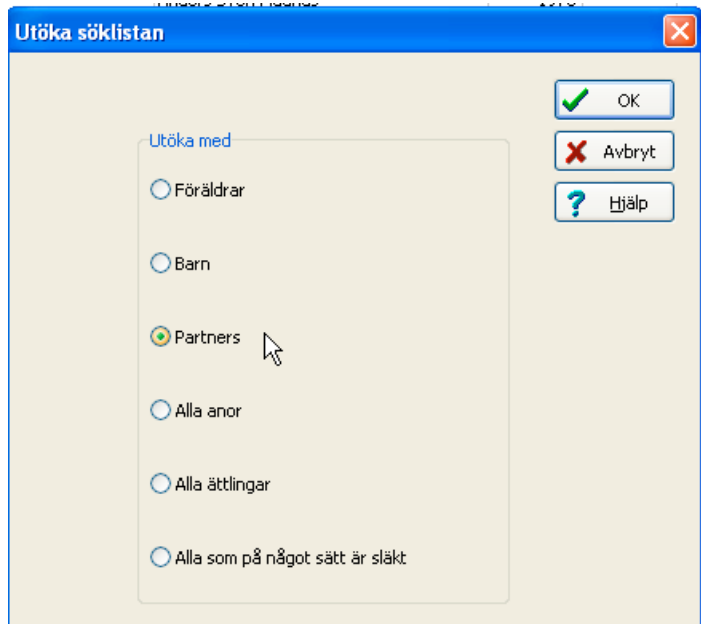
Den traditionella släktboken består av ett antal tabeller och i bästa fall en grafisk stam- eller antavla, och man kan med ett register eller hänvisningar bläddra bland sidorna till de olika tabellerna. Den har bokens fördelar och begränsningar. En modern släktbok är avsedd att läsas på skärm och kan därför innehålla så mycket mer, som bilder, ljud och film, den kan publiceras på en CD-skiva eller läggas ut på webben. Med hyperlänkar kan man lätt flytta mellan de olika delarna och det går snabbt att söka efter uppgifter. En släktbok på CD är en välkommen present.

I dag har vi ofta dokumentation om våra släktingar i form av bilder, ljudupptagningar eller film och detta kan man med Disgen lätt lägga in i släktboken. Vi är också nu mer vana att läsa dokument med hypertext på skärmen så varför inte pröva att göra en modern släktbok. Ytterligare fördelar är att den inte kostar många kronor att publicera, du kan själv bränna så många CD-skivor du vill. Ännu en fördel är det är enkelt att i efterhand rätta fel och uppdatera. Personer som du lägger till och andra rättelser kommer automatiskt med nästa gång du gör ett exemplar av släktboken.

Utifrån en an- eller stamtavla skapas en modern släktbok med Disgens verktyg Exportera till HTML (Hyper Text Markup Language). Låt dig inte avskräckas av namnet, det borde heta skapa en modern släktbok. Du behöver inte kunna någon HTML för att genomföra detta.

Samla personer

Först gäller det att välja en person att utgå från. Det kan vara den som ska få en present, du själv eller "äldsta ana". Gör denne till centumperson och

Figur 1 Utöka söklistan

skapa en antavla eller stamtavla.

Det kan vara trevligt att utvidga släkttavlan så att alla kan se sina kusiner. För att fixa det gör du så här:

1. Öppna den skapade söklistan
2. Högerklicka och välj Utöka söklista
3. Välj Partners i listan som kommer upp, se bild 1
4. Upprepa steg 2 men välj nu Föräldrar
5. Upprepa steg 2 men välj Partners
6. Upprepa steg 2 men välj Barn
7. Upprepa steg 2 men välj Partners
8. Upprepa steg 2 men välj Barn igen

I söklistan finns nu alla personer som ska ingå i släktboken.

Författa släktboken

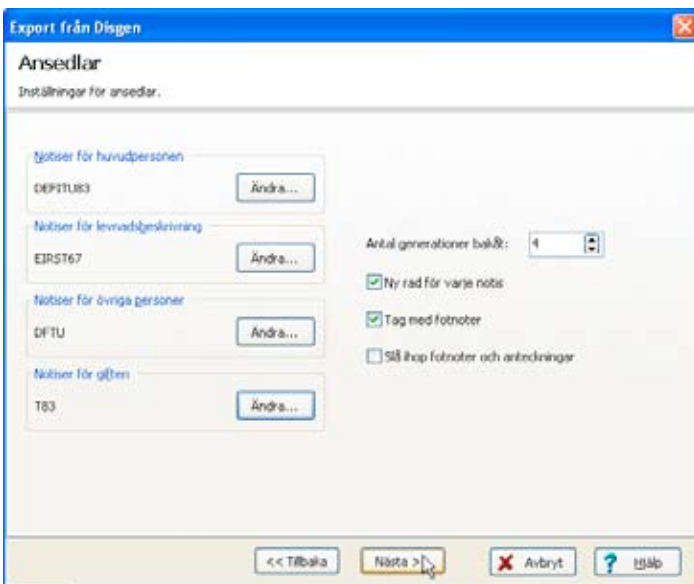
Nu ska boken författas. För detta skapar du en ny mapp tex C:/Cdbok för släktboken. Här ska de nödvändiga filerna för boken placeras. För att författa gör du följande 12 steg:

1. Under Verktyg/Exportera till HTML eller klickar på ikonen. I fönstret Export till HTML, väljer du nu mappen Cdbok (det går inte att skapa den här)

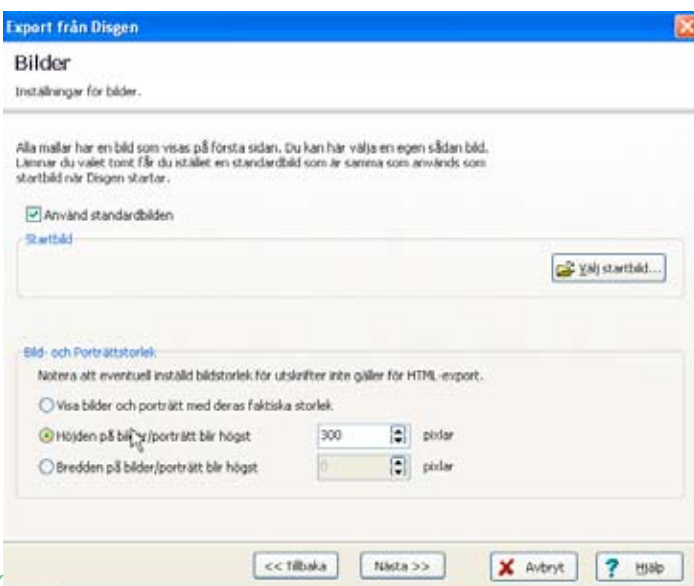
Tema: Lag slektsbok – Rapport fra slektsprogram

Figur 2 Exportera till HTML

Figur 3 Välj information som ska vara med på ansedlarna

Figur 4 Välj startbild och porträttstorlek

och klickar sedan på Nästa.

2. På fliken markerar du att du vill ha med Ansedlar för valda personer och sätter en bock för de tavlor som ska med och väljer hur du vill hantera källorna.
3. På nästa flik Utskrift, väljer du tex mallen Disgen7 bland de olika mallarna. Här ser du en miniatyr av markerad mall. Jag har valt att börja med denna mall eftersom den ger ett enkelt och bra resultat med en innehållsförteckning. Klicka på Nästa.
4. I bild 3 anger du de notiser du vill ha med på ansedeln och hur många generationer bakåt som ska skrivas ut.
5. På den följande fliken anger du vilka Register som ska med.
6. På nästa flik Sidfot har du möjlighet att lägga till en egen text. Man kan också lämna den blank.

Har du fyllt i ditt namn, e-post och eller hemsida i Disgens inställningar skapas sidfoten automatiskt. För att fylla i dessa uppgifter gör du så här. Klicka på Verktyg/Inställningar/ Personuppgifter och fyll i fälten där.

När din epost visas i sidfoten som en dynamisk länk, kan läsaren lättare ge dig återkoppling. Det blir också en knapp som tar läsaren till din hemsida. Anger du adressen till CDbok som hemsida kommer man direkt dit när man klickar på Startside.

7. På nästa flik väljs språk
8. Nästa flik, bild 4 ger dig möjlighet att välja en egen startbild om du vill göra boken mer personlig. Kanske en bild på den som ska få boken?
9. Ange storleken på bilderna, max bredd eller max höjd i pixlar så förminskas de proportionellt så att den får plats inom den angivna storleken. 300 pixlar kan vara lagom.
10. Slutligen är det bara att på nästa flik kryssa i att du vill läsa boken i din webbläsare och trycka Exportera.
11. Du får nu en fråga om vad du vill exportera. Tryck på Personer i Söklista 1 och låt Disgen författa boken.
12. När författandet är klart öppnas den färdiga boken i webbläsaren. Till vänster ser du person-

registret. Klicka på ett namn för att komma till vederbörandes ansedel.

Alternativt kan du öppna din släktbok genom att i webbläsaren klicka Öppna och skriva C:/Cdbok. I en mapp är det alltid filen index.htm som öppnas då man öppnar mappen i webbläsaren.

Det blir många filer som läggs i mappen Cdbok. För mig tog det 7 minuter att publicera en släktbok med 6032 personer.

Publicera släktboken

När du har sett att din släktbok fungerar som du vill, bör du dela med dig, så att andra får ta del av ditt arbete. Det finns två enkla och billiga sätt: Att lägga ut den på din hemsida eller bränna den på en CD.

Bränn släktboken på CD

För att klara detta behöver du en CD-brännare och ett brännarprogram och en tom CD-skiva. Är din dator inte för gammal har du detta. Har du inte gjort detta själv förut kan det vara bekvämt att be om hjälp. Det är enkelt när man väl kan det. CD-skivan kan du ge bort som en uppskattad present till släkten. Den startar automatiskt när den sätts i läsaren.

Vid kopieringen är det viktigt att allt innehållet i mappen Cdbok men inte själva mappen kommer med på CDn.

Lägg din släktbok på hemsidan

Du har nog redan en hemsida även om du inte vet om det. Du måste gräva fram det papper du fick av din Internetleverantör i samband med att du beställde Internet. Där finns din domänadress samt det användarnamn och lösenord som krävs för att få kunna lägga filerna på Internetleverantörens server.

För att överföra bokens filer till din hemsida behövs ett sk FTP-program med vilket du kopierar mappen Cdbok till hemsidan. Adressen till din släktbok blir då <http://www.mindomän.se/Cdbok>, där mindomän byts ut mot den adress du fått av din Internet-leverantör. Har du inte använt din hemsida tidigare och kopierat filer dit, ska du nog be någon om hjälp med att göra detta. För den som kan tar det bara någon minut.

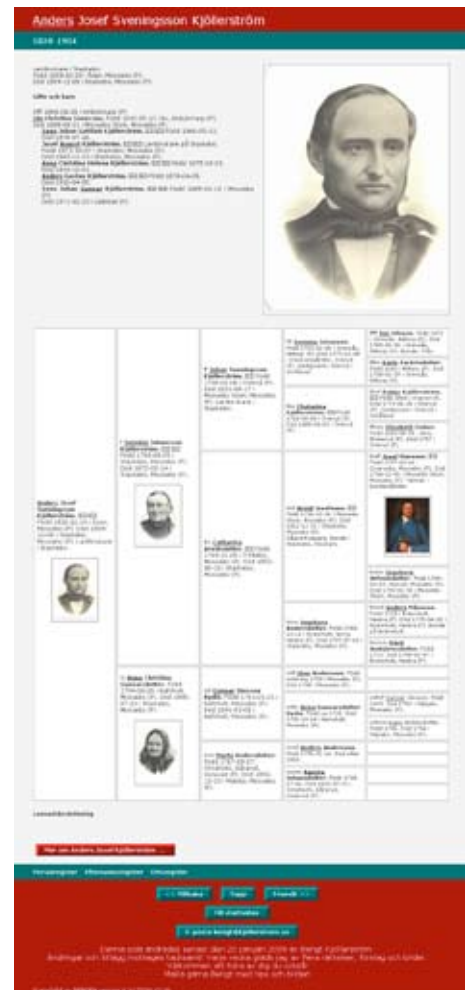
Genom att lägga släktboken på Internet blir boken tillgänglig för hela världen. Alla kan med en webbläsare surfa in och läsa ditt mästerverk. Du behöver bara be dem att surfa in på <http://www.mindomän.se/Cdbok>.

Någon månad efter publiceringen har sökmotorer som Google hittat dina sidor, varför släktingar som med Google söker på sitt namn kommer att få träff och kan med ett klick komma till din släktbok. Om du har satt ut din kontaktadress får kanske du också ett brev från en släkting du inte träffat.

När man lägger webbsidor med bilder på Internet bör man tänka på att bildfilerna inte blir för stora. Bilder avsedda för utskrift på papper bör ha en upplösning på 300 dpi, medan bilder som läses på skärmen bör ha 100 dpi. Filerna blir därmed väsentligt mindre.

Man kan behöva göra ett par försök innan man blir nöjd med resultatet. I min släktbok som du ser i bild 5, har jag gått några steg längre och infogat en Mer om knapp för att hänvisa till webbsidor där jag ger mer kött på benen och lägger till bilder och annan dokumentation. Dessutom har jag lagt till en egen sidfot. Hur man gör beskriver jag i min handledning.

Lycka till med ditt författande av släktboken, det kan lösa julklappsproblemen!

Figur 5 En ansedel för min farfars far med hans anor

Slektsbok og rapportering i GRAMPS

AV ESPEN BERG

GRAMPS (Genealogical Research and Analysis Management Programming System) er et fritt tilgjengelig program til slektsgranskning som kan brukes på Linux, Mac OS X og Windows. Programmet ble første gang lansert i 2001. Programmet er gratis på alle måter.

I GRAMPS har man de funksjonene man forventer av et slektsprogram - registrering av data med koblinger mellom personer, import og eksport av GEDCOM-fil, lage ulike rapporter og rapporttyper, lage nettsider eller delta på aktive e-postlister.

En ting er å kunne registrere sine slektsdata og behandle dem på en systematisk måte. Noe annet er å kunne hente ut data og presentere dem på ulike måter, enten grafisk, i tekstform eller en kombinasjon av tekst og grafikk. Denne artikkelen tar for seg rapportering fra GRAMPS. Ulike rapporter og produksjon av nettsted vil bli beskrevet. Felles for alle rapportene er at de finnes under menypunktet "Rapporter". Her er de ulike rapporttypene listet opp som undermenyer.

Felles for alle rapportene er at brukeren selv kan lage et utvalg av de personene som skal inngå i rapportene. Her finnes det veldig mange muligheter til å kombinere kriterier som til slutt gir det ønskede utvalg av personer. Noen filtre (f.eks. aner eller etterkommere av en vilkårlig person) er forhåndsdefinerte så de trenger man ikke tenke på. I de fleste eksemplene i denne artikkelen har jeg tatt utgangspunkt i min oldefar på farsiden.

Figur 1: Anetavle på vifteform

Grafiske rapporter

Eksempler på grafiske rapporter er anetavler og etterkommertavler. Disse kan primært presenteres på to ulike måter; som trær eller vifter. De grafiske rapportene kan skrives ut som PDF-fil, ODT-fil (filtype for OpenOffice.org), Postscript eller SVG-grafikk (skalbar vektorgrafikk). Sistnevnte fungerer også som bildeformat på nettsider.

Anetavler som er formet som et slektstre kan gå over flere ark eller det kan skaleres ned til den valgte papirstørrelsen. Hvis en anetavle skal gå over mange sider må man teipe eller lime sammen sidene til slutt hvis tavla skal henges opp. I slike tilfeller blir det ofte veldig mange blanke sider. GRAMPS gir muligheten til å ikke ta med alle de blanke sidene i utskriften. Hvorfor skal da skriveren bruke tid på å dytte ut mange blanke ark? Anetavle formet som en vifte ser annerledes ut enn trærne. Her har bruker mulighet til å velge om det skal være kvart-, halv- eller helsirkel. Eksempel på en halvsirkel er i Figur 1.

En annen morsom grafisk rapport er tidslinje-grafen. Man kan da f.eks. få se hvilket tidsrom alle anene til en person levde (se Figur 2). Det ligner veldig på et Gantt-diagram men består av en vannrett strek fra fødselsår til dødsår for hvert menneske i lista.

Tekstbaserte rapporter

Det er ikke spalteplass til å beskrive alle tekstrapportene så her vil bare noen få av dem bli beskrevet. De mest vanlige tekstbaserte rapportene er gjerne beskrivende (detaljerte) etterkommerlister eller aner rapporter. Man kan da få ut all registrert informasjon om de personene man selv ønsker.

De tekstbaserte rapportene kan skrives ut til HTML-filer, PDF, RTF, ren tekst, LaTeX eller til Open Document Format (OpenOffice.org).

For detaljert aner rapport og detaljer etterkommer rapport vil alle de personlige hendelsene (fødsel, død, konfirmasjon osv.) og familiære hendelsene

(forlovelse, ekteskap, skilsmisse osv.) bli med. Brukeren velger hvilken person som skal være hovedperson og hvilke personer som skal være med i rapporten. Bilder av personene hentes fra billedgalleriet og vil kunne vises ved hver person.

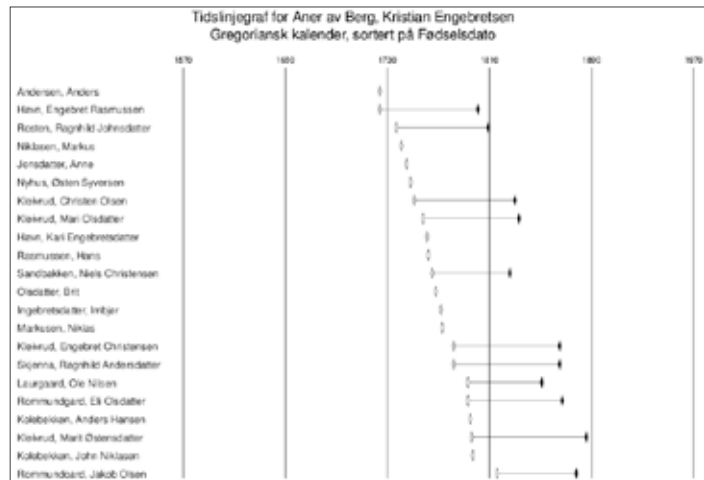
Notatfeltene blir med på rapportene om brukeren ønsker dette. Videre kan bruker f.eks. velge om en liste over barn til et par skal være med for hver familie. Dette kan være en nyttig informasjon når man skal bla frem og tilbake i rapporten. Om kildehenvisninger skal være med er også brukerstyrt. Det er jo ikke alltid man vil dele ut all informasjon. Noe skal gjerne mottaker selv få finne ut.

Et eksempel på en detaljert anerapport finnes i Figur 3. Ved hver person står det et nummer som følger personen gjennom hele rapporten hvis vedkommende går igjen flere steder.

En annen nyttig tekstrapport er rapporten som viser slutten på greinene - hvilke av dine aner har du ikke registrert noen foreldre på? Kanskje et sted å forske videre? Her velger man en person for så å få ut en oversikt over alle aner som ikke har registrerte foreldre.

Lage slektsbok

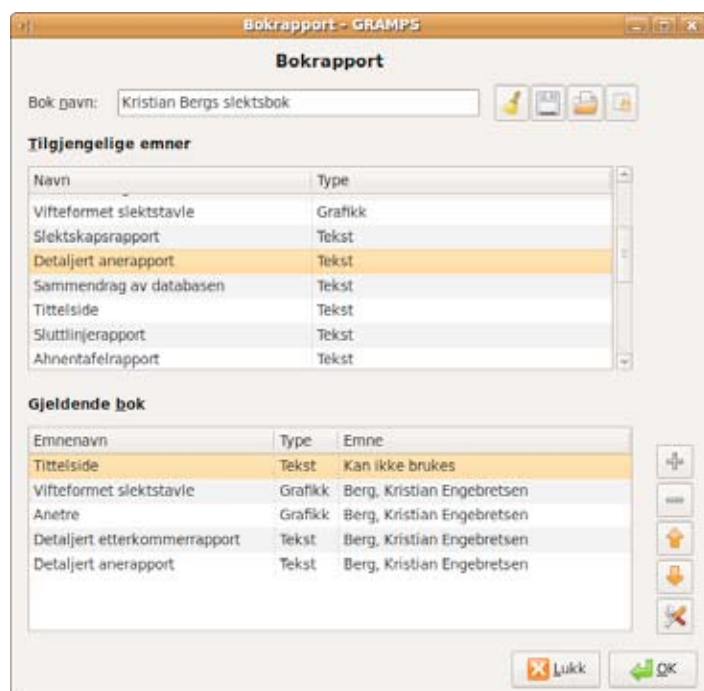
Alle grafiske rapporter og tekstbaserte rapporter kan kombineres og settes sammen til en slektsbok ved hjelp av verktøyet "Bokrapport". I slektsdatabasen til GRAMPS kan man lagre mange bøker. Hver rapport som inngår i boka kan ha sin egen stil. Se Figur 4 for oppsettsverktøyet for boka. Den øverste listeboksen viser de tilgjengelige rapportene mens den nederste viser de rapportene som kommer til å bli med i den boka som settes opp. I dette eksemplet er samme person brukt som utgangspunkt for alle rapportene, men for en og samme slektsbok er det mulig å ha ulike personer som utgangspunkt for de ulike rapportene. Jeg kan f.eks. bruke meg selv som utgangspunkt for anetavle og min 3.tippoldefar som utgangspunkt for en etterkommertavle.

Figur 2: Tidslinje for Aner av Berg, Kristian Engebretsen

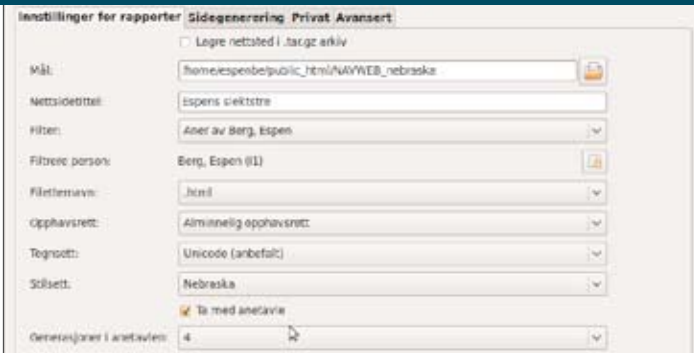

Figur 3: Utvalg fra en detaljert anerapport

Figur 4: Lage slektsbok

Tema: Lag slektsbok – Rapport fra slektsprogram

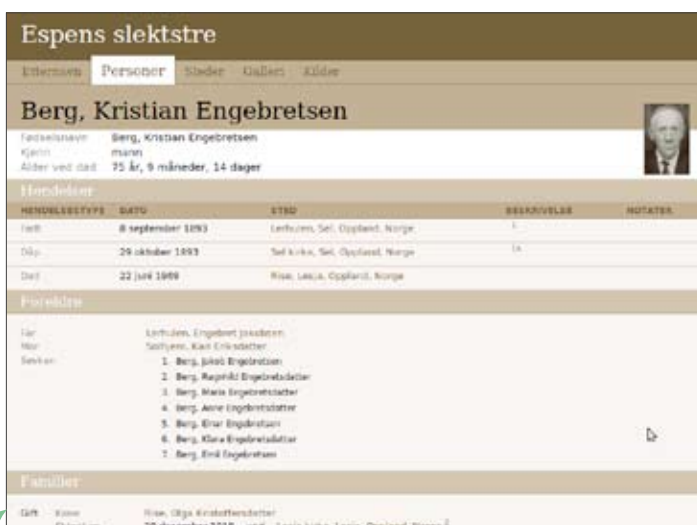
Figur 5: Lage nettsted

Figur 6: Begrense data om levende personer

Etternavn	Navn	Født	Dod
Abrahamsen	Peder Elias	1789	
Adamsdatter	Johanna Benedicte	21 juli 1821	6 desember 1903
Amundgard	Ambjørg Engebretsdatter		
	Erik Olsen		ca 1658
	Mari Eriksdatter	1630	1796
	Marit Eriksdatter	ca 1630	ca 1685
Amunds datter	Eli	1655	1710
Amundsen	Ingeborg	ca 1748	
Andersdatter	Anna	ca 1800	

Figur 7: Klikkbar liste over alle personene i slektsreet

Figur 8: Toppen av en nettside for en person

Lage nettsted

Muligheten for å lage et nettsted er blitt mer utbredt de siste årene siden flere og flere av oss har en rimelig rask nettløse og muligheten til å dele slektsopplysninger med mange andre samtidig er økende. GRAMPS gir også denne muligheten. Man kan velge mellom flere utseender (maler) på nettsidene i tillegg til flere andre valg.

For å lage et utvalg av personer i databasen som skal inngå i nettstedet må man først lage et personfilter. Dette står beskrevet i brukerveiledningen til GRAMPS og blir ikke dekket i denne artikkelen.

Få ønsker vel å eksponere levende slekt på åpne nettsider. GRAMPS gir flere muligheter for anonymisering av personer (der den beste anonymiseringen er å la være å ta med levende personer i det hele tatt). Figur 6 viser hvordan man kan filtrere bort all eller deler av informasjon om levende personer.

Når nettstedet er ferdig produsert kan man legge det på sitt nettsideområde og se på det i nettleseren sin. Det blir laget indekssider for personer, etternavn, kilder, stedsnavn og multimedia. Eksempel på en personindeks finnes i Figur 7. Brukeren har flere muligheter til å bestemme hvilken informasjon som skal vises i indekssidene.

Brukeren har også mulighet til å bestemme topp-tekst og bunntekst til nettsidene. Disse lagres som notater i slektsprogrammet og kan hentes opp ved behov. Man kan også velge et eget notat og bilde for startsidene, et introduksjonsnotat og kontakinformasjon. Dette gjør at brukeren i stor grad kan gi nettstedet et mer personlig preg.

Det lages også en egen side for hver person i slektsreet. et eksempel på en personside vises i Figur 8. Man kan her se alle detaljer om den valgte personen samtidig som det vises en full oversikt over søsken, ekteskap/forhold og barn. Alle disse elementene er klikkbare slik at man kan klatre opp, ned, frem eller tilbake i slektsreet.

Har man krysset av for "Ta med anetavle" i Figur 5 vil en liten klikkbar anetavle for personen vises nederst på side). Denne anetavlen kan man bruke for å klatre rundt i sitt eget slektsstre. Beveger man musepekeren over et av navnene i anetavlen blir det forstørret.

Legacy 7.0

AV ANDRÉ REITAN

Legacy Family Tree er et av de mest populære programvarene som finnes i norsk språkdrakt. Programmet har vært oversatt til norsk siden versjon 5, og oppdateres fortløpende av en norsk oversettergruppe på både bokmål og nynorsk.

Programmet finnes i en standardversjon som er gratis, og en Deluxe-versjon som koster \$29.95 (ca 170 kr) for nedlastningsversjonen. Deluxeversjonen inneholder en del flere funksjoner og avanserte muligheter som ikke er tilgjengelig i standardversjonen. For eksempel er Anetavlevisning, Etterkommervisning og Rapportsenteret kun tilgjengelig i Deluxeversjonen

Tekstbaserte rapporter

Programmet har en rikholdig rapportmodul med blant annet anetre, etterkommertavler, anetavle, familierapport, tidslinje, slektslinje, personrapport, kalender, adresseetiketter/navnelapper, og flere bokrapporter.

De fleste rapportene har valg for hvordan dataene skal presenteres (korte stedsnavn, etternavn med store bokstaver, rammer rundt personer, fjerne innledende komma i stedsnavn, ta med bilder).

Rapportene kan skrives ut i flere forskjellige formater (varierer mellom rapportene) som tekstfil, RTF, HTML, PDF, i tillegg til skjerm og skriver. Det finnes også et rapportsenter hvor en kan sette sammen flere forskjellige rapporter til en bok.

Anetavle

De tekstbaserte anetavlene i Legacy kan skrives ut i 4, 5 eller 6 generasjoner per side. Personene er innrammet og inneholder datoer og steder for de vitale hendelsene.

Tavlene er merket med nummer og løper over det antall tavler som trengs for å dekke de ønskede generasjonene. En kan velge hva som skal skje i forhold til nålevende personer. Programmet har også innstillinger for personvern som kan overstyres på rapportnivå, for å ta med personer merket ”privat” i utskrifter for eget bruk.

Det finnes også en enklere variant som heter ”Anetre”. Denne tar kun med navn og fødsels- og dødsår. Denne kan også skrives ut som HTML- og tekstfil.

En tredje variant er slektslinjerapporten. Denne tar for seg farslinjen med ektefeller (og eventuelt søsken).

Etterkommertavle

Etterkommertavlen er forholdsvis enkel, med valg om ingen, to eller fire datoer (fødsel/dåp/død/begravelse) med stedsangivelse. I tillegg så kan man velge nummerering blant generasjonsnumre, Henry, d’Aboville, eller de Villiers. Tekstfil, PDF og HTML er alternative utskriftformater.

Bokrapporter/andre

Bokrapportene vil være det som utgjør hovedtyngden i en slektsbok, enten anebok, eller en variant av etterkommerrapport. Her er det masse valgmuligheter på hvilken informasjon en ønsker å inkludere, og hvordan den skal presenteres. Dette går blant annet på hendelser, notater, toptekst/bunntekst, fonter/fontstørrelse på de forskjellige rapportdelene, bilder og kilder/litteraturliste. Alle bokrapportene kan lages som PDF, RTF, HTML og tekstfil.

En kan velge å ta med register, både på personer

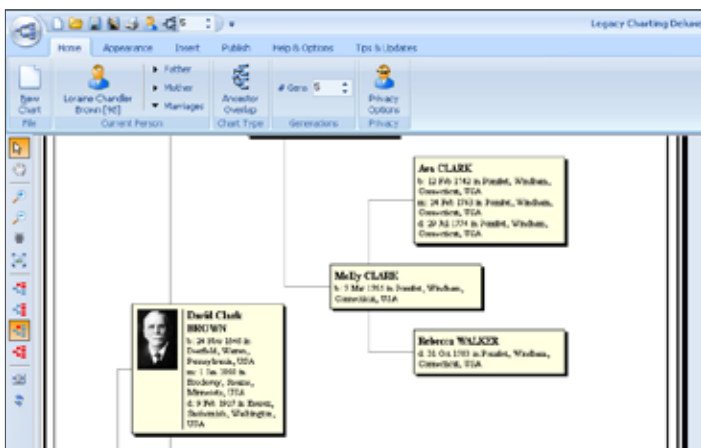

og stedsnavn. Disse vil bli merket, slik at for eksempel Word ved redigering kan generere innholdsfortegnelse og register. En rekke ordvalg i disse rapportene kan justeres, både på person/ekteskapsnivå og på rapportnivå. En kan velge om kilder skal skrives som fotnoter eller sluttnoter, om bilder skal med, sidenummering, m.m.

I versjon 7 har Legacy fått en avansert kildedel, den såkalte kildeskrivaren (Source Writer). Denne baserer seg på anerkjente standarder for kildehenvisning, og gjør at kildehenvisninger etter første gang skrives ut noe mer kortfattet, samt et tredje format for litteraturlisten.

Det finnes også en rekke andre rapporter som for eksempel kalendergeneratoren hvor en kan skrive ut en kalender med bryllupsdager og fødselsdager og selvvalgte bilder for hver måned, hendelsesrapport, rapport over alle kildehenvisninger og hvem som bruker dem, oversikt over mulige problemer, gjøremålsrapport, samt noen tomme skjemaer for utfylling.

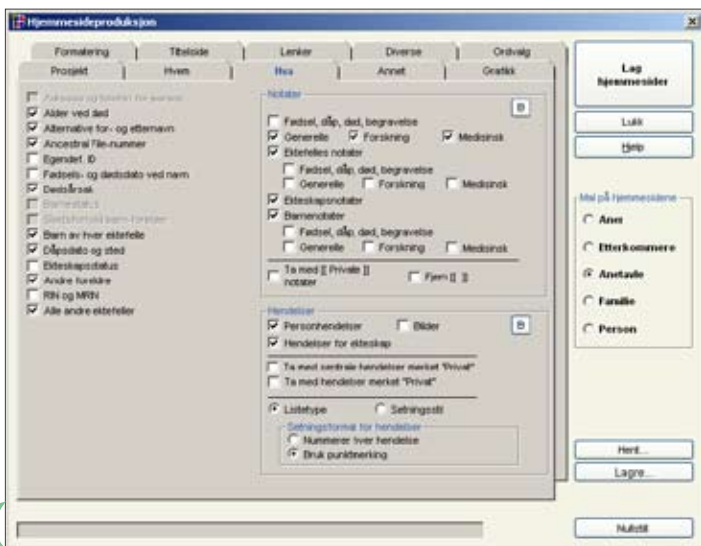
Grafiske rapporter

Når det gjelder grafiske rapporter så er fra versjon 7 "Legacy Charting" inkludert. Charting tar for seg de grafiske rapportene. Det finnes 18 forskjellige rapporttyper fordelt på anetavler, etterkommer-tavler, DNA-oversikter (Legacy har mulighet for å registrere resultatet av forskjellige DNA-tester), anesirkler, timeglass og sløyfe (Bow-tie).

Flere av tavlene kan redigeres ved å flytte bokser fram og tilbake og justere utseende på andre måter. Det kan velges bakgrunner i form av bilder eller farger, det kan legges tekst eller bilder på tavlene. Innholdet i boksene kan også tilpasses.

Tavlene kan etter ønskede justeringer skrives til fil, som kan tas med til et trykkeri for utskrift i ønsket format. For eget bruk kan rapportene skrives ut på vanlige ark (om de er større en det skriveren takler) som limes sammen til en stor rapport. For eksempel vil en 9-generasjons anesirkel dekke seks A4-ark.

En har også muligheten til å bestille tavler rett fra programmet, men disse sendes da fra USA med tilhørende fraktkostnad.

Lage slektsbok i Reunion for Mac

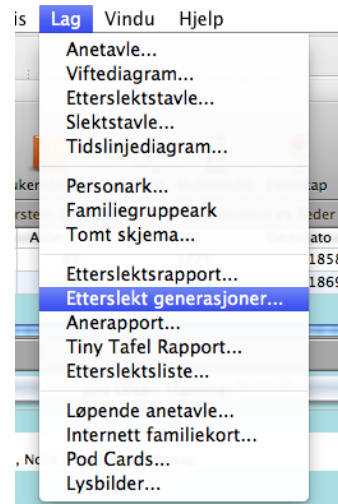
HEIDI S. FJELDVIG, LEDER BRUKERGRUPPE REUNION DIS OA

Reunion har mange muligheter til å lage ulike rapporter fra slektsregisteret. Når du skal lage slektsbok ønsker du kanskje å lage en biografi over en bestemt person eller flere, eller å lage lister over utvalgte slektninger i oppover og/eller nedovergående linje. Det gjøre seg også i mange sammenhenger med fargerike slektstrær eller vifter, eller kanskje ønsker du å lage en slektsbok på web.

Reunion har mange muligheter for den kreative. Har skal jeg kort nevne noen av dem.

For å lage utskrifter og rapporter til slektsboken i Reunion velger du ”Lag” fra menyen, og får opp følgende liste med muligheter (se til høyre):

Kvaliteten på rapportene vil selvfølgelig være avhengig av at du har orden i slektsregisteret, at du

har vært nøye med å legge inn kilder, at det som står i notatfeltet er fornuftig og at du ellers har vært nøye med at alle data er korrekte.

Det finnes i hovedsak tre typer ”utskrifter” fra Reunion, som er relevante for å lage slektsbok:

1. Rapporter i tekstform: Etterslekt rapport, Etterslekt generasjoner, Anerapport, tiny (liten) Anerapport, Etterslektliste
2. Slettstavler og grafiske utskrifter: anetavle, etterslektstavle, slettstavle, viftediagram og løpende anetavle
3. Utskrifter til webside: Etterslekt rapport, Etterslekt generasjoner, Anerapport, Etterslektliste m.m

Nummerering av forfedre, etterkommere og slektninger

Når du lager ane- eller etterslektsrapporter så lager Reunion selv nummereringen på personene, avhengig av hvilken rapport du velger. I tillegg til dette kan du selv legge inn nummerering, som kan legges til personnavnet når du skriver ut rapporten. I Reunion kan du selv bestemme og lage nummerering for kategoriene aner, etterkommere eller slektninger. For hver gang du skal lage en ny rapport med et nytt utgangspunkt, kan du lage en ny nummerering.

Nummereringen gjør du ved å velge fra menyen

Hjemmesider

Legacy har en egen funksjon for å lage hjemmesider. Den oppretter HTML-sider på din maskin som du senere kan laste opp til ditt hjemmeområde. Hjemmesidene inneholder en anetavle med informasjon om fokuspersonen, og en kan velge å ta med en etternavnsliste, et navnerregister og en kildeoversikt/litteraturliste blant annet.

Hjemmesidene blir nummerert etter personenes ID-nummer slik at om en gjør endringer i databasen, trenger en bare å laste opp de berørte personene på nytt.

Lenker

- Norsk side - www.legacynorsk.com
- Norsk brukerforum - www.legacynorsk.com/phpBB2/
- Produsentens side - <http://www.legacyfamily-tree.com/>

Endre →, Nummerering, og her kan du velge hvem nummereringen skal ta utgangspunkt i (proband eller anefar/anemor) for hver av de tre kategoriene. Under Ane finner du Stradonitz nummereringssystem. Du kan også legge inn eget prefiks og/eller et generasjonsprefiks:

Nummereringen tildeles personkortet og blir liggende til du lager en ny nummerering. Når du så skal skrive ut rapporten eller tavlene kan du velge hvilket av disse numrene du vil ha med på utskriftene. Numrene vil da legge seg bak navnet, og vil komme i tillegg til det nummeret Reunion selv legger på personen på akkurat denne rapporten.

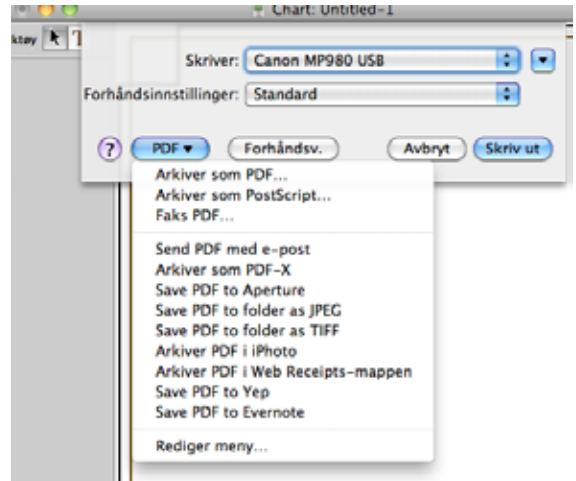
Utskrift av rapporter og grafiske oversikter

I oppsettet i Reunion (Innstillinger, Programmer) velger du hvilket tekstbehandlingsprogram du skal bruke til rapportene dine. Alle rapportene blir sendt til et tekstbehandler for videre muligheter til bearbeidelse. Du kan bruke Word, Pages, Textedit eller andre programmer du har installert på Mac-en. Etter at rapporten er produsert og den har kommet inn i tekstbehandlingen, kan du selv sette opp sideformat, velge skriftstyper, sette inn bilder eller gjøre andre redigeringer som du ønsker for å få rapporten til å bli slik du vil. Her har du like stor frihet som tekstbehandlingen gir deg.

Det forholder seg litt annerledes når det gjelder utskrift av grafiske oversikter: anetavle, etterslektstavle, vifter etc. Da produseres oversikten i selve Reunion i et eget vindu. Herifra kan du velge å lagre den i ulike filformater til senere bruk, eller du kan sende den direkte til skriver (se øverst til høyre):

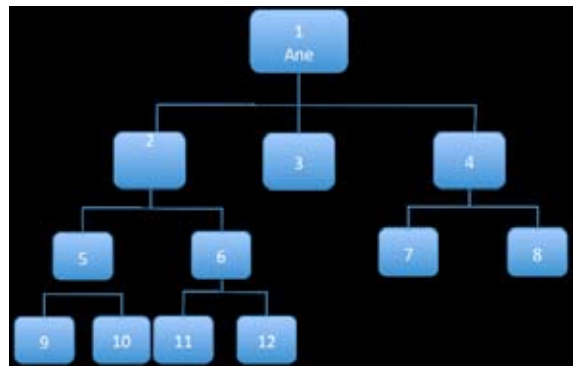
Ulike rapporter til slektsboken: Etterslektstavle (Family History Report)

Denne rapporten begynner med et par og flytter seg fremover i tid. Den inkluderer etterkommere (barn, barnebarn etc) til startparet med informasjon om hver etterkommer etter hvert som den lister ut. Du kan selv velge hvilke opplysninger du skal ha med på personene, ved å velge dette i oppsettet når du bestiller rapporten.

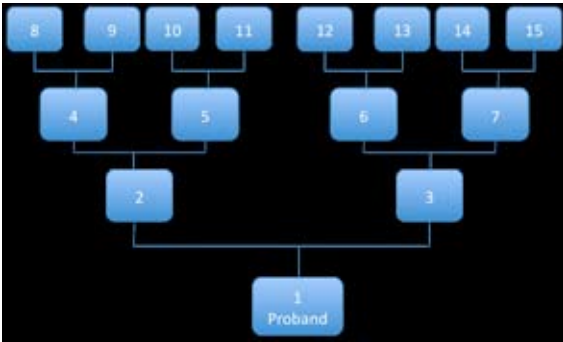
Etterslekt generasjoner, registerrapport

Rapporten er basert på New England Historical and Genealogical Register, og er kanskje den mest foretrukne rapporten for mange slektsforskere. Reunion lager en oversikt i registerstil der det legges inn et fortellende avsnitt for hver person. Den begynner med ett valgt personpar og inkluderer alle etterkommere opp til det antall generasjoner du selv velger når du oppretter rapporten. Nummereringen er som følger:

Ahnentafel rapport

Dette er en fortellende rapport som begynner med en person (proband) og går bakover i tid. Den inkluderer forfedrene (foreldre, besteforeldre, oldeforeldre etc) til probanden sammen med informasjon om hver ane underveis som den lister ut. Hver forfader tildeles et unikt anetavlenummer, og begynner med 1 for probanden. Den bruker Sosa-Stradonitz nummereringssystem som begynner med 1 for proband, far blir nr 2, mor nr 3, bestefar nr 4 osv (se illustrasjon neste side):

Viftediagram

Reunion lager også viftediagram. Du bestemmer hvor mange generasjoner du vil ha med, og du har stor frihet når det gjelder fargevalg, skriftstørrelse osv

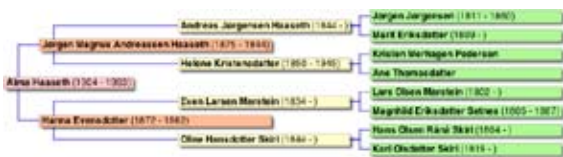

Etterkommerrapport

Reunion kan lage etterslektsrapport og etterslektstavle. I begge tilfelle begynner den med ett personpar og går fremover i tid til siste ledd. Rapporten er en ren tekstoversikt som bare lister generasjonen nedover, mens tavlen viser bokser og slektslinjer

Felles for alle rapportene er at du selv kan bestemme hvilke detaljer du skal ha med om de enkelte personene. Du har også stor påvirkningsmulighet til å bestemme slike ting som f.eks datoformat.

Grafiske utskrifter

Tilslutt tar jeg med en oversikt over de grafiske utskriftene:

- Anetavle (Pedigree Chart): begynner med proband og går bakover i tid. Den viste foreldre til hver person på treet. Mangler det personer, vil ikke boksene vises.
- Etterslektstavle (Descendant Chart): Tavlen begynner med et bestemt par, som du velger, og går fremover i tid.
- Slekststavle (Relative Chart): Viser probanden og inkluderer alle biologiske slektninger i begge retninger, både aner og etterkommere. Dette kartet kombinerer etterslektstavle og anerapport. Den inkluderer ikke biologiske slektninger av ektefellen til probanden.

I alle slektsrapportene og tavlene kan du selv bestemme hvor mange generasjoner som skal tas med. Felles for alle tavlene er at de er bygget opp av bokser. Hvert boks inneholder informasjon og er koblet til andre bokser via linjer. Alle boksene kan tilpasses både i innhold og farger.

Rapporter på Web

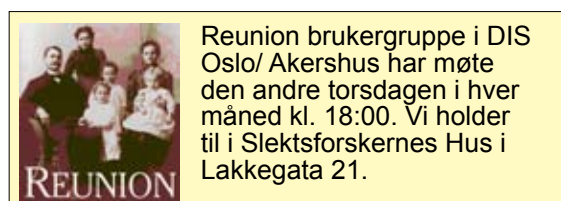
Reunion har også flere muligheter til å sende data til en webside.

Både Etterslektsrapporten, Etterslekt generasjoner (Register report) og Anerapport kan sende data til internett, slik at du kan gjøre slektsrapportene dine tilgjengelige for andre:

Eksempel på Etterslekt generasjoner, registrerapport

For alle rapportene, tavlene og websidene, kan du selv velge farger skriftstyper, detaljer, datoformat, bilder og sideoppsett/formatering. Her har du alle muligheter til å lage en flott slektsbok med utgangspunkt i deg selv eller en felles ane enten i bokform eller på nett.

Reunion brukergruppe i DIS Oslo/ Akershus har møte den andre torsdagen i hver måned kl. 18:00. Vi holder til i Slektsforskernes Hus i Lakkegata 21.

TMG (The Master Genealogist)

- utskriftsmuligheter til bok og Internett

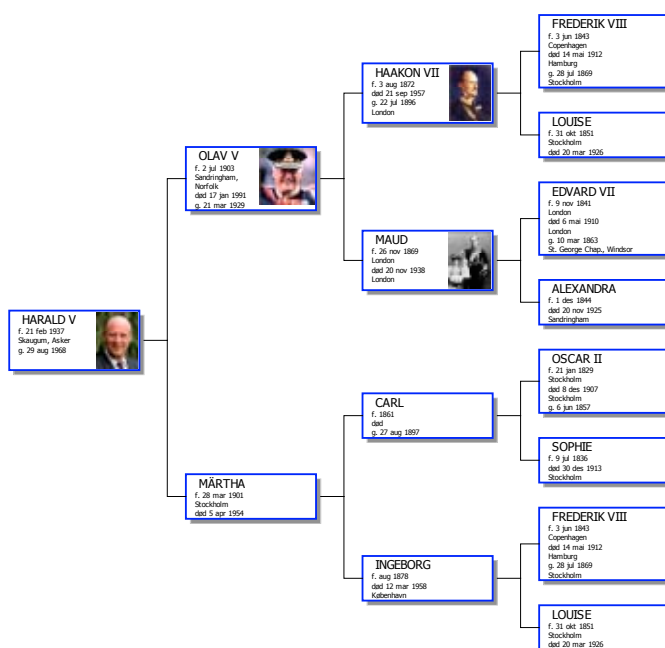
AV TORLEIF HAUGØDEGÅRD, HAMAR, THA@THA.NO

Slektsprogrammet TMG har over 30 standardrapporter eller utskrifter som alle kan tilpasses av brukeren etter egne behov og ønsker.

Rapporter i tekstformat kan skrives til skjerm (forhåndsvisning) og skrives og lagres i forskjellige filtyper som bl.a. ANSI tekst, PDF, RTF, HTML og Word (doc).

De grafiske rapportene kan gjerne redigeres av brukeren før endelig utskrift eller lagring, og kan bl.a. eksporteres til formatet ”Enhanced MetaFile” (emf) som enkelt kan settes inn i og tilpasses i størrelse i et Word-dokument uten å miste sin formatering. Her er et grafisk anetre for kong Harald V satt inn som emf-fil:

Aner til HARALD V

TMGs norske bruker håndbok på over 430 A4-sider har 100 sider med eksempler på og informasjon om alle mulige utforminger/stiler, brukervalg og innstillinger for samtlige rapporter. Boka kan lastes ned (PDF) herfra: www.tha.no/TMGinformasjon.htm

Mange av rapportene kan også lagres i HTML-

format for publisering på Internett. Den raskeste og enkleste metoden for å produsere profesjonelle internettsider av innholdet i TMGdatabasen er å bruke tilleggs-programmet ”Second Site”. Samtlige filer for et komplett nettsted (”slektsbok på internett”) produseres raskt, automatisk og under ett. Bilder kan tas med, samt lenker til stedsnavn på Google Maps. Et eksempel kan studeres her: www.tha.no/konge-v2-o/index.htm

De samme filene kan også kopieres til en USB minne-pinne eller brennes på CD og deles ut på neste års slektstevne som ”Multimedia-slektsbok” !

Anetavle

TMG har fem typer anerapporter:

- ”Anetavle” som er en tekstlig rapport i fortellende stil eller med kolonneutforming.
- ”Anetre med rammer” som er en grafisk rapport med flere mulig utforminger: slektstree i alle 4 retninger - høyre-venstre og omvendt, ovenfranedover og om-vendt. Et alternativ med nyttig og illustrativ tilleggsin-formasjon er utforminga der også anenes søsken er med i slektstree.
- ”Anetavle direktelinje” som er en anetavlerapport som bare tar med anene i den direkte linje fra en person til for eksempel personens tippoldefar.
- ”Stamtavle” som presenterer anene i slektstreform fra venstre mot høyre, 4 eller 5 generasjoner pr. side.
- ”Stamtavle komprimert” som presenterer anene på tilsvarende måte, men med kun 1 tekstlinje pr. person (mye informasjon på liten plass!). Anene nummereres på vanlig måte med startpersonens far som nr. 2, mor nr. 3, farfar nr. 4 osv.

Det er et brukervalg om duplikatlinjer skal tas med eller ikke og om ukjente/manglende personer skal angis i teksten. Detaljer om personer som lever kan utelates.

Etterslektstavle

TMG har tre typer etterslektstavler/-rapporter:

- ”Etterkommertre med rammer” som er en grafisk rapport med mange valgmuligheter for retning, rammer, datainnhold i rammene, strektyper, bilder m.m.

De to andre er vanlige tekstrapporter som lister ut en persons etterkommere på litt forskjellig måte:

- ”Etterkommere – Liste med innrykk”
 - ”Etterkommere – Liste, fortellende med innrykk”
- Personene kan nummereres etter disse 5 metodene: Chicago Manual of Style, MLA Handbook, Henry Numbers, Modified Henry Numbers og d'Aboville System.

Slektsbok

TMGs bokrapport er den mest omfattende tekstrapporten og den som vil være hovedkapitlet i ei komp-lett slektsbok. Den kan skrives ut i ane- eller etterslekts-retning og har flere mulige utforminger (stiler); bruker-definerte stil og tre standardstiler fra USA:

- Register-format som brukes av New England Historical and Genealogical Register.
- Record-format (også kjent som Modifisert/Modified Register) som brukes av National Genealogy Society Quarterly.
- TAG-format som brukes av The American Genealogist.

I etterslektsversjonen kan personene nummereres på samme måte som i etterslektsrapportene foran.

Rapporten kan inneholde alle hendelser i personenes liv, eller bare valgte hendelser. Personnavn kan skrives ut på forskjellige måter, f.eks. som uthevede KAPITELER. Levende personers data kan utelates fra rapporten, likeså ekskluderte eller sensitive data (merket med – eller {} ved registrering).

Slektsbokrapportenes brukervalg

Felles for alle rapportene er at

- Notiser (fritekstnotater/-beskrivelser/-biografier),
- fotografier (bildefiler) og
- kildereferanser kan tas med i rapportene som fot-

noter, sluttnoter eller innbakt i teksten.

- Bibliografi over samtlige kilder kan bestilles som del av rapportene.

De kan også automatisk inneholde interne koder for

- innholdsfortegnelse og stikkordregister.

Her er et eksempel fra bestilling av 4 stikkordregister samtidig:

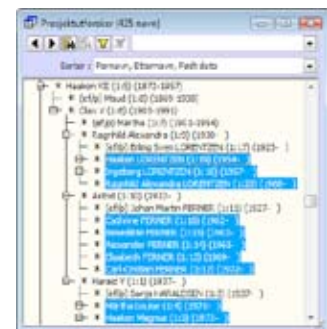
Når brukeren har gjort sine ønskede innstillinger for en rapport kan den lagres med brukervalgt navn for seine-re gjenbruk, f.eks. ”Bokrapport etter tipp-oldefar”.

Alle rapporter har diverse valg for sideinnstillinger som f.eks. sidenummer topp/bunn/høyre/venstre.

Finne personene ved søk/filtrering

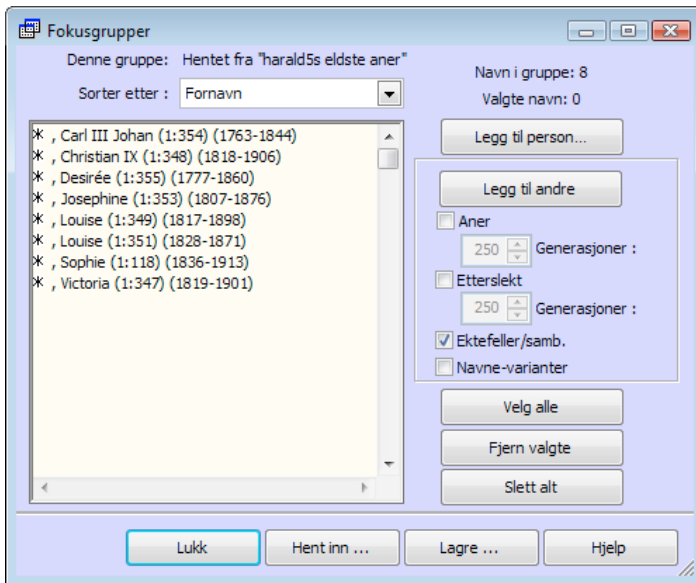
TMG har fleksible og avanserte muligheter for å finne de aktuelle personene som skal være med i rapporter. Det vil ofte være anene eller etterkommerne til en bestemt person, som ikke krever noe søk.

Et hjelpsomt verktøy til å finne personer er Prosjektutforskeren som viser samtlige personers navn (også alternative navn) og etterkommere. Der er det derfor enkelt å merke f.eks. alle søskenbarn for å lage en etterslektsrapport for alle disse under ett og samtidig:

Her er søskenbarna i kongefamilien merket for bruk i en rapport eller de kan lagres i verktøyet Fokusgruppe under eget navn ”Haakon Magnus og søskenbarna”.

Fokusgruppe kan også brukes for å finne og lagre ”Harald Vs eldste aner” som vist her:

Fokusgruppe brukes også til å finne andre personer i tillegg, som f.eks. ektefeller og etterslekt.

For mer kompliserte søk brukes TMGs filtreringsfunksjoner i Prosjektutforskeren. Her defineres et søkefilter som finner de ytterste (eldste) anene til en person:

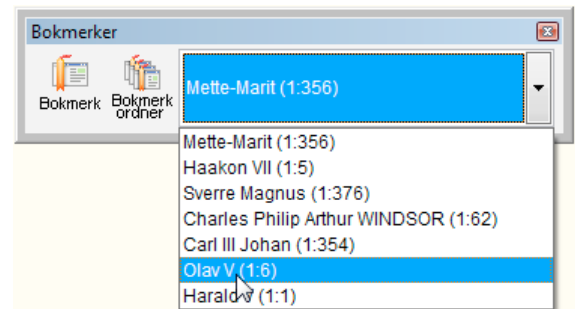
Filteret finner alle personer som samtidig tilfredsstiller de tre kravene ”Er en ane for Id-nr. 1:1 OG Mor er ikke kjent OG Far er ikke kjent”.

En bokrapport for etterslekta til disse ytterste anegreinene vil inneholde startpersonens (probandens) samtlige aner og disse anenes samtlige etterkommere.

TMGs bokrapport bygger automatisk opp ett etter-slektskapittel for hver av de ytterste anene. Der etterkommere møtes/gjentas vil utskrift av

etterslekta stoppes med en kryssreferanse til samme etterkommer i en annen etterslektsgrein. TMG produserer rapporten under ett i én operasjon som én rapportfil.

For rask gjenfinning av tidligere viste personer har TMG denne Bokmerkefunksjonen:

Ett klikk i bokmerkevinduet på Olav V er nok for å finne/vise kong Olav som fokusperson på skjermen.

TMGbrukere har et eget forum TMG Norge med egen e-postliste på Google Grupper: <http://groups.google.com/group/tmg-norge>

Møllendal asyl. BBA A-1891

Asylarkivene

AV RAGNHILD BOTHEIM, BYARKIVET I BERGEN

I kirkebøkene ses enkelte bostedsinnførsler som f.eks. ”asylet”, ”Rosenbergs”, eller ”Møllendal”. Dette gjelder mennesker som er mer eller mindre usynlige i mange kilder, nemlig de som var innlagt på sinnssykeasylene. Ved Bergen Byarkiv finnes arkiver etter flere psykiatriske institusjoner, bl.a. Mentalsykehuset i Bergen (opprettet 1833), Neevengården sykehus (1891), Rosenbergs asyl (1860), Møllendal asyl (1865) og Sentralhjemmet Floen (1922). Denne artikkelen ser på hvilke opplysninger i disse arkivene som kan være av interesse for slektsforskere.

Pasientprotokollene

Innskrivnings- og pasientprotokollene gir informasjon om pasientenes personalia, levevei, tidspunkt for innleggelse og utskrivning, diagnose og sykdomsforløp, andre sykdommer og sykdom i familien, og videre om behandling, arbeid og tvang. Her finnes også opplysninger om rekvirent, dvs. hvem som betalte kurlpenger for pasientens opphold, samt inn-

leggelsesbegjæringer fra leger, andre asyl, lensmann o.a. Noen få protokoller inneholder foto av pasienter.

Forpleining

Ifølge sinnssykeloven av 17. august 1848 skulle institusjonene inndele pasientene etter forpleiningsklasser avhengig av betalingsevne. Det offentlige, dvs. fattigvesenet, betalte asyloppholdet for de fattige sinnssyke. Disse kom på alminnelig forpleining. Bemidlede pasienter eller deres pårørende betalte oppholdet selv. Til gjengjeld var disse på bedre forpleining. Man mente at det var uheldig for økonomisk bedrestilte pasienter dersom omgivelsene i asylet skilte seg for mye fra det de var vant til. I Neevengårdens reglement ser vi hvordan forpleiningsklassene fikk forskjellsbehandling. Dette gjaldt arbeidsplikter, kosthold, og om de bodde på fellessal eller eneværelse. Pasientprotokollene, korrespondansen og regnskapene forteller om den enkelte pasient var på alminnelig eller bedre forpleining.

Møllendal asyl. Foto fra Hordaland fylkesarkiv

Noen syke var på såkalt privat forpleining. I 1880-årene begynte Bergen fattigvesen å anbringe sinnslidende pasienter hos private i Lindås og Radøy. For å avhjelpe plassmangel, og for å føre en effektiv kontroll med de privat forpleiede, ble det opprettet sentralstasjoner som Floen.

Hverdagen

Hvordan var hverdagen på asylene? Arbeidsprotokollene kan gi et innblikk. Sinnssykeloven fastslo at pasienter skulle ha mulighet for sysselsetting og «Bevægelse i Fri Luft». Videre skulle asylene ha en fri og sunn beliggenhet atskilt fra andre »Indretninger». Flere asylter ble derfor plassert på landet, i tilknytning til egne gårder. Dette ga de syke mulighet til gårdsarbeid, og asylet fikk produsert landbruksvarer til eget forbruk, evt. for salg.

Asylenes arbeidsprotokoller inneholder kronologiske oversikter over pasientenes aktiviteter. I tillegg til å arbeide på gårdsbruket, utførte kvinnene håndarbeid og reparasjoner, mennene bandt nøter, sagde ved, stoppet madrasser m.m. Ved Neevengården stod i tillegg skomaker-, skredder- og snekkerverksteder til rådighet for de syke.

Inventarprotokollene viser asylets «Inventarium» sortert etter type tøy og klær, verktøy, gjenstander av blikk, tinn, messing, jern, kobber, stentøy, bøker

m.m. Kilden gir god kjennskap til pasientenes materielle omgivelser.

Tvangs- og isolasjonsprotokollene inneholder kronologiske innførsler av anvendte tvangsmidler, som tvangstrøye og isolasjon, samt årsaken til tvangsanvendelsen. Isolasjon og fysiske tvangsmidler skulle kun brukes når det var strengt nødvendig. I reglement for asylene står det at overvokteren og overvokterken i tilfelle av »pludselige Anfald af Heftighed eller Raseri hos den Syge, (skal) lade de denne saa hurtig som mulig og uden al Larm eller unødige Ord henstatte i Eneværelse og underrette strax Lægen derom.»

Asylarkivene gir altså et rikt innblikk i den sykes liv og levnet, både før og under oppholdet ved asylet. Slik kommer vi noen av fortidens mennesker tett inn på livet, mennesker som man kanskje ellers ikke ville hatt så mye kjennskap til.

Klausuler

Arkivene etter sinnssykeasylene inneholder person-sensitive opplysninger som er klausulert gjennom offentlig lovverk. Klausuleringstiden er 60 år fra siste innførsel (forvaltningsloven § 13 c.). I Arkivverket kan Riksarkivaren bestemme at klausuleringstiden skal gjelde ut over den frist som ellers gjelder for bortfall av taushetsplikt.

Ved forespørsel om innsyn i pasientopplysninger som er eldre enn 60 år krever materialets karakter at byarkivet likevel vurderer lovligheten og behovet for tilgang ved hver enkelt forespørsel. Helsepersonellovens § 24 gir anledning til å vurdere om det skal gis innsyn. Taushetsplikt har i følge denne loven formelt ingen foreldelsestid. I vurderingen skal det tas hensyn til avdødes antatte vilje, opplysningenes art og de pårørende og samfunnets interesser. Byarkivet må vurdere skjønnsmessig forespørselen etter disse kriteriene, hvem den innlagte var, den som etterspør sin relasjon til den innlagte, bruken av opplysningene, hvor kjente opplysningene er m.m. Særlige hensyn

skal tas dersom personen fremdeles er i live. Byarkivet har ansvar for at slik informasjon ikke blir misbrukt på en måte som kan skade eller krenke andre. Den som får innsyn signerer derfor en diskresjonserklæring.

Byarkivets oppslagsverk

Artikkelen «Hva kan Byarkivet tilby slektsforskerne?» av byarkivar Arne Skivenes omhandler arkiver oppbevart ved Bergen Byarkiv og stiftelsen Lokalhistorisk Arkiv i Bergen som inneholder personopplysninger. En versjon finnes på byarkivets nettbaserte oppslagsverk <0Ve> under emneordet "Slekt".

På <0Ve> finnes opplysninger om mange forskjellige tema basert på arkivmateriale ved byarkivet. Foreløpig inneholder oppslagsverket rundt 270 oppslagsord. Her finnes flere artikler om sinnssykeasylene. Du kan søke på det enkelte asyl, men også på ulike temaer som "Kontrollkommisjon", "Forpleiningsklasser", "Tvangsprotokoller", "Arbeidsprotokoller", "Privat forpleining", "Inventarprotokoller" m.m.

Oppslagsverket inneholder også bl.a. temaordet "Skole" med oversikt over skolearkiver oppbevart ved byarkivet. Andre interessante småartikler er for eksempel "Borgerskap", «Jordmorprotokoller», «Fødejournaler», «Dødsmeldinger», «Hjemstavnsforklaringer», «Almisser», «Farskap», «Vitnemål», Pasientjournaler», "Fløttmenn", "Selgekoner" og mange, mange flere.

Nettsider

www.bergen.kommune.no/byarkivet
www.oppslagsverket.no

Sentralhjemmet Floen. Foto fra Hordaland fylkesarkiv

Møllendal asyl. BBAA-1891

Nasjonalbibliotekets ressurser for slektsforskere

AV GRETA HYSVÆR, BIBLIOTEKAR

Nasjonalbibliotekets oppgave er å ta vare på og formidle alt publisert norsk materiale, så derfor har de også mye som slektsforskere kan gjøre seg nytte av. Bygdebøker, slektsbøker og årbøker har de selvfølgelig, men det er det jo andre bibliotek som også har, derfor skal jeg heller fortelle om noe som er spesielt for NB.

Vi kan begynne med den personhistoriske katalogen, her er det navnekort med henvisninger til utklippsbind for perioden fra ca 1923-1980. Mesteparten er utklipp av jubileumsomtaler, men også noen nekrologer. Noen henvisninger er til artikler i tidsskrifter som også finnes på biblioteket. Det er stor sjanse for å finne omtaler av dine slektninger

også i denne samlingen, jeg bruker her et eksempel som viser det:

Man starter med å slå opp på det navnet man er interessert i, på kortet står det så en henvisning til hvilket utklippsbind og på hvilken side utklippet er. Bortsett fra de aller eldste utklippsbundene finner du nå denne samlingen på lesesalen, så da er det bare å slå opp og se hva du finner.

Noen av disse bindene er det ikke lenger mulig å kopiere fra, så ta gjerne med kamera for avfotografering. Noen er også for tiden til nyinnbinding, så ikke bli for skuffet hvis noen mangler.

En annen unik samling som NB har er alle landets aviser og de aller fleste tidsskrifter på mikro-

Tema: Lag slektsbok – Eksempler fra arkivverket

Mikrofilm og skanner

Personhistorisk katalog

Utklippsbundene

Eksempel på kort

film. Mikrofilmleserne er tilknyttet en skanner hvor det er mulig å kopiere til minnepinne, noe som gjør kopiene mye bedre enn de gamle papirkopiene (men det er selvfølgelig en mulighet fremdeles).

Fra 2008 filmes ikke avisene lenger, nå digitaliseres de direkte. Det er dessverre ikke helt å jour, men det legges ut nye aviser ukentlig, så det er bare å spørre betjeningen om hjelp. Pga rettigheter er de nye digitaliserte avisene kun tilgjengelig på bibliotekets maskiner, men mange eldre ligger ute på nett i det digitale avisbiblioteket: <http://www.nb.no/avis/index.html>

Det siste spesielle med NB som jeg vil si noe om er Norsk-Amerikansk avdeling. Her finnes

det veldig mye om emigrasjonen og enda mer om hvordan de som dro hadde det i Amerika. Det finnes også aviser og tidsskrifter på mikrofilm fra det norske Amerika. Dina Toflsby som er fagansvarlig for samlingen vil gjerne ha mer besøk, men det er lurt å avtale på forhånd.

Les også mer her: http://www.nb.no/fag/temaer/utvandring_og_norsk_amerikansk_historie. Som jeg før har fortalt om NB, så har ikke biblioteket bøker og tidsskrifter stående fremme, alt må bestilles på forhånd, bortsett fra mikrofilm.

Dagsregisteret

AV YNGVE NEDREBØ, STATSARKIVET I BERGEN

De norske kirkebøkene på nett er svært populære, med rundt 300 000 nedlastede sider i døgnet. I kirkebøkene finner vi innførsler om dåp, konfirmasjon, vielse og begravelse, og etter hvert på 1800-tallet også om vaksinasjon, inn- og utflytting og inn- og utmelding av Statskirken, og dagsregisteret.

Dagsregisteret er den minst brukte delen av de norske kirkebøkene. I stor grad har man også unnlatt å filme dagsregistren. Men det betyr slett ikke at dette materialet er uinteressant.

I retningslinjene for føring av kirkebøker er det gitt slike føringer for bruken av dagsregisteret:

”Dagsregister (avdeling K) skal inneholde de i g e oppgaver over de geistlige embedsforretninger. I dets anmerkningsrubrikk bør - foruten de i overskriften uttrykkelig nevnte gjenstander - tillike innføres notiser om syke- besøk, bibellesninger, misjonsmøter samt de møter og foredrag, som presten avholder i henhold til post I i kgl. resolusjon av 24. oktober 1906 om kirkers benyttelse utenfor de regelmessige gudstjenester m. v. Personelkapellaners embedsforeninger innføres i vedkommende sogneprests, dagsregister.”

Ofte er det bare svært korte notater i dagsregisteret, men vi får vite hvor presten har vært i soknebud, hvor han har holdt taler, hvor han har vært for å holde jordpåkastelse o.s.v. Enkelte prester har imidlertid gitt ganske utførlige beretninger. Som eksempel kan vi bruke Peter Olivarius Bugge (født 1829), sokneprest i Bremanger fra prestegjeldet ble opprettet i 1863 til 1870.

Bremanger sokneprest: Dagsregister kirkeåret 1866

”1ste Søndag i Advent 3die December. Gudstjeneste med Skriftemaal og Altergang. 1 Kirkegang og Baredaab (fra Davik) samt 4 Jordfæstelser. - Under denne Gudstjeneste toges Afsked med Bremanger gamle Kirke paa Gaarden Grotle, i hvilken Anledning Menigheden havde indfundet sig i talrig Mængde. Kirken var nu saa brøstfædig og i enhver Henseende saa upassende til et Gudshus, at det var

paa høj Tid, at Menigheden kan flytte over i sin nye Kirke.

2den Søndag i Advent, 10de Decbr. Ingen Kirketjeneste afholdt paa Grund af, at den nye Kirke paa Frøjen Dagen efter skulde indvies. - Talte over Dagens Evangelium i Skolehuset for en meget talrig Forsamling.

Mandag 11te December Indviedes Bremanger nye Kirke paa Gaarden Frøjen. Provsten og alle de øvrige Præster i Søndfjords Provsti deltog i Handlingen. Stedets Præst forrettede som Provst og talte i Kordøren over Pr. 27 S., og Provsten holdt paa Biskopens Vegne Indvielsestalen over Kol. 3,16.

1ste Juledag Mandag Endskjønt Vejret var meget stormende, kom der dog en liden Forsamling til Kirke. Men strax efter at Gudstjenesten var begyndt, blev Stormen saa rasende, at hele Forsamlingen blev betagen af Ængstelse. Mange forlode Kirken for at se til sine Huse, og det knagede og bragede saaledes i Kirken, at det ikke kunde nytte at prædike, hvorfor Tjenesten med en Formaning til Forsamlingen til at ydmyge sig for Ham, som i dag selv prædikede for os med sin vældige Røst.

2den Juledag Tirsdag. Om Morgenen og Formiddagen rasede Stormen endnu vældigere, altsaa Messefald. Vor nye Kirke har faaet en Plads, hvor der er overordentlig vejrhaardt, i disse Dage er den bleven alvorlig prøvet, men den har dog ikke lidt anden Skade end at nogle Heller ere blevne kastede af Taget, hvilket imidlertid er slemt nok. Holdt Forsamling i Skolehuset, hvor jeg talte over Dagens Text.

Søndag efter Jul 31ste Decbr. Ogsaa denne Dag Messefald formedelst et forfærdeligt Uvejr. Folket maatte hele Formiddagen være ved Stranden, for at bjerge af sine Nøster, hvad bjerges kunde, da Søen gik saa højt, at Nøstdørene bleve bortrevne og meget Gods og Baade blev ødelagt eller stod i Fare for at ødelægges. Jeg kunde derfor denne Dag ikke engang holde Forsamling i Skolehuset.”

Hvordan skrive slektsbok

- Forslag til aktiviteter i lokallagene

AV PER VALEBROKK, DIS-VEST-AGDER, PER@VIGSNES.NO

En nytt oppslagsverk "Hvordan skrive slektsbok" er nå klar til utgivelse fra DIS Norge og forventningene er store for de av oss som har samlet og samler slektsinformasjon. Fortsatt er vi noen som har forsket en del år som likevel mangler det endelige produktet, selve slektsboken.

Jeg tror boken "Hvordan skrive slektsbok" i seg selv vil danne et solid grunnlag for å få laget en slektsbok med god kvalitet. Hemmeligheten for de fleste av oss er nok ikke faktamengden, men hvordan komme i gang med selve skrivearbeidet. Selv tror jeg at et nøkkelord i denne prosessen er å disiplinere og strukturere seg.

På tillitsmannskonferansen tidligere i år ble det fremmet forslag om å la 2010 være et satsningsår med spesiell fokus på å skrive bok. Dette er et forslag som har min fulle støtte.

Her må hvert enkelt lokallag utfordres til å arrangere temakvelder og kurs med fokus på forfatterrollen. Når det gjelder å arrangere kurs, så ser jeg at den nye boken egner seg ypperlig som kurskompendium. Vi gjør dermed to ting på en gang. Boken blir distribuert og gjort kjent, samtidig som den er et godt oppslagsverk på kurset.

For egen del kunne jeg også ønske at det blir opprettet et forfatterforum både lokalt og nasjonalt plan. Det er allerede skrevet flere slektsbøker og som organisasjon har flere dyktige forfattere i egne rekker. Jeg kjenner ikke til om det er finnes et eget arkiv med oversikt over slektsbokforfattere, men jeg

har etter hvert møtt en del personer som har produsert bøker. Finn Holden har med sin presentasjon på fjorårets tillitsmannskonferanse gitt en god motivasjon og vitaminsprøyte i denne sammenhengen. Jeg tror disse medlemmene kunne være et verdifullt bindeledd og en god inspirasjonskilde for oss som trenger å komme noe lenger.

Som organisasjon er vi definert som forskere. Jeg tror likevel at det er verdifullt å definere seg som forfatter når det gjelder å skrive selve boken. Jeg mener dette vil gi den rette identiteten til det arbeidet som skal utføres.

For å tenke litt videre på andre muligheter som åpner seg. Det vil også være en utfordring å sette fokus på hvordan skrive en digital slektsbok. Jeg er overbevist om at ungdommen vil føle seg mer hjemme på en slik arena. Selv om den digitale teknikken utvikler seg og etter hvert blir svært avansert, er det strukturering og prioritering av tid som også er en del av svaret på om nye slektsbøker ser dagens lys.

DIS-Norges publikasjonspris

Formål

DIS-Norges publikasjonspris har som formål å stimulere til at flere slektsforskere bearbeider sin innsamlede informasjon og presenterer dette på en egnet måte. Publikasjonsprisen skal bidra til at mange former for publisering blir valgt og verdsett både blant slektsforskere og slektsinteresserte. Videre skal publikasjonsprisen bidra til å øke interessen for slektsforskning også i samfunnet omkring oss.

Prisen

1. DIS-Norge utdeler årlig en publikasjonspris på kr 10 000 og med tilhørende diplom.
2. Prisen skal premiere en iderik og godt utført publikasjon. Publikasjonen kan være en ren tekstlig presentasjon, en kombinasjon av tekst, bilder, lyd og film/video eller en ren film/video-produksjon f. eks. i form av en digital fortelling. Den kan presenteres i bokform eller på et digitalt medie (f.eks. presentasjon på Internett eller på en CD/DVD/Bluray-plate).
3. Den skal ha godt slektsfaglig innhold. God organisering, god formidling og originalitet vil bli premiert.
4. Et slektsprogram bør være benyttet i fremstillingen, eventuelt i tillegg til annet dataverktøy. Publikasjonen må likevel ikke være en ren ”trykk-på-knappen”-løsning fra et slektsprogram.
5. Det kreves en beskrivelse av hvordan publikasjonen er fremkommet slik at andre kan gjøre likedan.

Om prisen

1. Styret i DIS-Norge har innstiftet prisen.
2. Jury består av en leder og to medlemmer oppnevnt av DIS-Norges styre. Juryen skal bestå av medlemmer med dyptgående kunnskap innen slektsforskning, historie eller annet relevant

fagfelt. Juryen kan innhente faglige uttalelser på områder hvor den selv ikke har nødvendig kompetanse. Komiteens årlige innstilling skal foreligge senest 1. mars.

3. Prisen kunngjøres årlig i Slegt og Data nr. 1 og på DIS-Norges hjemmeside. Forslag til kandidater må foreligge innen 1. august året før prisen deles ut. Forslagene må inneholde en presentasjon av det nominerte produktet, helst vedlagt en kopi, og det må gis en kort skriftlig begrunnelse for nominasjonen.
4. Juryen vurderer kandidater etter forslag fra DIS-medlemmer eller på eget initiativ, og innstiller en eller flere kandidater til styret i DIS-Norge.
5. Prisutdeling forestås av juryen og foretas på DIS-Norges landsmøte eller tillitsmannskonferansen.
6. Prisutdelingen offentliggjøres i Slegt og Data og på DIS-Norges hjemmeside. I tillegg formidles dette til media som pressemelding.

Hva har vi fått til i Kulturminneåret 2009?

GENERALSEKRETÆR JAN SOLBERG, NORGES KULTURVERNFORBUND

Kulturminneåret 2009 er nesten over. Norges kulturvernforbund med de nitten frivillige kulturvernorganisasjoner (med blant annet DIS-Norge) i et samarbeid med myndigheter og andre private organisasjoner har hatt et hovedansvar for planlegging og gjennomføring.

Den frivillige organiserte kulturvernbevegelse har bortimot 200 000 medlemmer rundt omkring i Norge. Vi er en viktig del av det sivile samfunn hvor menneskenes egen interesse for å delta og ta ansvar for samfunnets historiske røtter og for den videre samfunnsutvikling er det sentrale element. Vi er uavhengige av offentlige myndigheter og uavhengige av politiske retninger. Vi ønsker selv å utforme våre oppgaver og våre prioriteringer framover.

Derfor kan vi være stolte over at Norges kulturvernforbund og dermed alle våre medlemsorganisasjoner fikk tildelt et hovedansvar for kulturminneåret av Regjeringen. Det innebærer en anerkjennelse av det frivillige arbeidet hvor menneskenes eget engasjement er avgjørende. Som konsekvens av dette var det helt klart fra starten av at innholdet i kulturminneåret ville bli mangfoldig, sammensatt og med mange lokale aktiviteter. Det har i stor grad vært opp til vår egen evne rundt omkring i hele landet å skape innholdet i kulturminneåret. Vi kunne ikke basert det hele på instruksjon fra sentralt hold siden det jo ville være fremmed for det frivillige arbeid.

Kulturminneår hadde vi sist i 1997. Årets tema, dagliglivets kulturminner, er forankret i erfaringene fra den gang, hvor det var stor interesse for kulturminner som gikk noen generasjoner tilbake og som var knyttet til arbeidsliv og daglige forhold. I stortingsbehandling av kulturminnemeldingen i 2005 og i det hovedmandat miljøvernministeren og kulturministeren ga i 2006, fremgår det at hovedmålet for kulturminneåret er å få fram bredde og folkelig engasjement knyttet til kulturminnearbeidet. Norges kulturvernforbund har således arbeidet med følgende mål for året:

- Gagne hele det norske folk
- Manifestasjon av mangfoldet på kulturminneområdet
- Bred organisatorisk deltagelse: Alle relevante offent-

lige, private og frivillige organisasjoner

- Fokusere på aktivitet og relasjon mellom mennesker: Aktivitet, deltakelse, engasjement, glede
- Skape grunnlag for ny debatt og utvikling av kulturminneforvaltningen

Departementene ga et hovedansvar for gjennomføringen av kulturminneåret til Norges kulturvernforbund nettopp som den største aktør for det folkelige brede kulturminnevern. Våre bortimot to hundre tusen medlemskap i nitten medlemsorganisasjoner gir et meget godt fundament for å oppnå de ønskede resultater. I tillegg til det frivillige kulturvern har selvsagt også hele det offentlige apparat i stat og kommune innen kulturminnevern vært med sammen med museene og andre organisasjoner.

Vi kan nå slå fast at det har pågått en omfattende aktivitet i hele landet og at vi er på god vei til å realisere de fastsatte mål for kulturminneåret 2009.

- Nesten 500 prosjekter og arrangementer har fått støtte sentralt og er gjennomført rundt omkring i hele landet.
- En lang rekke tiltak er iverksatt lokalt og gjennom ulike organisasjoner og samarbeidstiltak, mange også med engasjement fra kommuner og fylkeskommuner.
- Riksantikvaren har iverksatt en rekke fredningstiltak.
- Flere hundre kulturminneløyper har blitt beskrevet og lagt inn i den nasjonale databasen.
- Nesten 500 digitale fortellinger er utarbeidet og lagt inn i den nasjonale databasen tilrettelagt av ABM-utvikling.

DIS-Norge har også engasjert seg i kulturminneåret og spesielt fokusert på samarbeid med ABM-utvikling om Digitalt fortalt. De fleste slektsforskere ønsker jo å legge til dokumentasjon og historier om de forfedre man studerer og den samtid de levde i. Digitale fortellinger passer derfor svært godt sammen med de rene genealogiske sammenhenger i slektsforskningen.

Dette viser hvordan slektsforskningen er en viktig del av kulturminnevernet på linje med faste og bevege-

lige kulturminner. I det hele tatt har det gjennom årene vært for lite fokus på hvordan kompetanse fra slektsforskningen kan brukes til å dokumentere objekter og forhold ellers innenfor kulturminnene.

Fra sentralt hold har vi i kulturminneåret stimulert til debatt om hva folk flest synes er viktig i kulturminnevernet. For å skape interesse utover de som allerede har definert seg som kulturvernere i det offentlige og i det organiserte frivillige kulturvern, har vi i de sentrale initiativ også forsøkt å spille inn noe mer utradisjonelle kulturminner. Hver uke har vi fokusert på et eksempel på et kulturminne hvor mange har vært tradisjonelle faste eller bevegelige, men vi har også spilt inn uvante typer så som Mosselukta. Dette har skapt debatt og betydelig interesse i mange medier.

Det offentlige kulturvernapparat med sine begrensede ressurser må naturlig nok ha stort fokus på prioritering. På vegne av oss alle skal de velge ut og støtte opp om kulturminner som det er verdt å ta vare på for framtidige generasjoner. De mange dyktige kulturvernere i departement, direktorat, i kommuner og fylkeskommuner og i museene føler at de har svært mange oppgaver og må være nøye med å ta inn nye typer kulturminner i sitt ansvarsområde. Vi kan nå fastslå at vi har oppnådd et av de sentrale mål for kulturminneåret om å skape debatt og engasjement at nettopp det offentlige kulturvernapparat har blitt mer oppmerksomme på bredden i det folkelige kulturvernengasjement og har fått mer å tenke på når det gjelder framtidige prioriteringer.

Det frivillige kulturvern og enkeltmennesker rundt omkring i landet vil også delta i debatten om hva som er viktig å verne. Dette folkelige engasjementet er imidlertid i de fleste tilfeller ikke begrenset av krav om å foreta nasjonale valg, men vil være opptatt av de lokale kulturminner de mener det er viktig å bevare. Overalt i landet finnes det dyktige og engasjerte mennesker som brenner for sitt eget kulturminne uten å tenke på nasjonal representativitet. For mange av disse menneskene innebærer kulturminneåret en viktig mulighet til å heve blikket og skape følelse av at det de

arbeider med lokalt inngår i et hele for det norske samfunn. Det er de mange interesserte lokalt som skaper den brede stolthet om vår kulturarv og at vi som folk har klarere for oss hvor vi kommer fra.

Den kanskje viktigste suksessfaktoren i framtiden for et bedre kulturminnevern og således et bedre kvalitativt samfunn å leve i, vil være at det offentlige kulturvernapparat kan utvikle sitt samarbeid med de mange lokalt engasjerte mennesker, enten de er med i det organiserte frivillige kulturvern eller deltar på annen måte. Det er forskjellig hensyn som gjør seg gjeldende for de som på vegne av oss alle skal utvikle kulturvernet og for de veldig mange som på frivillig vis velger hva akkurat de selv skal være opptatt av og bruke sin fritid på. Det lokale frivillige engasjement er en fantastisk kompetanseressurs som må stimuleres og utvikles. Det frivillige vil stå på for dette engasjement og for at kulturminnene blir berget, dokumentert og utviklet. Det offentlige på sin side må utvikle sitt samarbeid med og tilrettelegge for det frivillige. Da vil vi sammen og basert på erfaringene fra kulturminneåret, kunne oppnå enda bedre resultater i framtiden.

Det er nettopp i dette brede samarbeidet mellom offentlige og private interesser, mellom myndigheter og det frivillige kulturvern, at det viktigste potensial for framtidens kulturminnevern ligger og hvordan vi skal øke interessen og engasjementet i det brede lag av folket.

DIS-Norge har gitt meget viktige bidrag til å utvikle samarbeidet mellom det frivillige kulturvern og offentlige myndigheter. Gjennom sitt samarbeid med Riksarkivet og statsarkivene særlig om å utvikle Digitalarkivet har DIS-Norge gått foran og vist vei for andre deler av den frivillige kulturvernbevegelse. Når DIS-Norge spesielt har arbeidet med digitale fortellinger i forbindelse med kulturminneåret, kan en bygge videre på erfaringene med Digitalarkivet og samarbeid mellom stat og frivillighet.

Nå blir det viktig for oss å videreføre de positive erfaringer fra kulturminneåret i hele den frivillige kulturvernbevegelse.

Vår digitale fremtid

AV PER MORTEN HOFF,
GENERALSEKTRETÆR FOR IKT-NORGE

Dataverktøy har stort sett blitt allemannseie i norske hjem. Ikke alle behersker det like godt, men for de aller fleste norske borgere er datamaskinen i dag blitt en nødvendighet. En nødvendighet for å kunne betale våre regninger, for å kunne holde kontakt med våre venner, for å holde oss informert og for å få tilgang til offentlige tjenester, eller for å utøve våre hobbyer.

Unge mennesker bruker i dag langt mer tid fremfor datamaskinen enn fremfor TVén. På mange måter har det skjedd en umerkelig revolusjon. Mens vi tidligere lastet ned store mengder med programvare på våre datamaskiner, er nå stadig mer av den datakraften vi bruker å finne på

nett. Dette gir oss som brukere svært mange og nye spennende muligheter. Jeg mener ikke med det å si at det å ha programmer på vår egen pc eller server har gått av moten, men mens vi tidligere bare hadde programmer installert på våre egne maskiner, ser vi nå en kraftig endring. Vi bruker for eks gmail, eller hotmail til mail, vi lagrer våre egne bilder på nettet, vi bruker sosiale medier som Facebook og Twitter, vi henter informasjon og underholdning fra Youtube, eller Flickr. Vi ser også en endring i at vi i stigende grad går mot å leie programmer, fremfor å eie programmer. "Software as a service" er et av begrepene som IT-bransjen nå snakker mye om, det betyr svært forenklet at man henter og betaler for programvaren når man bruker den. Driver man f.eks slektsgranskning er det kanskje en aktivitet man ikke bruker like mye tid på i lyse sommerkvelder som på

høsten og vinteren. Ved å kunne laste ned programmer når man trenger det, vil det i de fleste tilfeller bli rimeligere og man vil i tillegg være sikret at man kan jobbe med de siste og mest moderne versjonene av programmet. Bruker man nettbaserte tjenester, skal man forsikre seg om at dataene ikke forsvinner dersom aktøren man bruker f.eks går konkurs, blir kjøpt opp eller legger ned virksomheten. Tenk bare på hvilken katastrofe det ville være om alle dine digitale bilder plutselig forsvant, eller om et omfattende arbeid rett og slett ble borte. Backup har slettes ikke gått av moten, og sats helst på seriøse aktører som dine samarbeidspartnere. I tillegg er det viktig å være klar over at det er i ferd med å utvikle seg forbrukerstandarder for netjtjenester i tilfelle noe skulle skje med leverandøren.

Data har revolusjonert de aller fleste områder, og den som tror at ut-

viklingen nå er i ferd med å stoppe tar nok kraftig feil. Nå kommer en rekke nye tjenester. Det første vi vil møte er e-boken. Mange spår at e-reader-teknologien vil gjøre bøker gratis i løpet av 3-5 år. Om de ikke blir gratis kan vi i alle fall slå fast at bøker i løpet av kort tid vil bli svært mye billigere. Dette skjer mens forlagene har dratt dyna langt over hodet. Først var det avisene og musikkbransjen som fikk forminsket sin inntjening ved at de ble utfordret av gratis produkter på nettet. Nå er tiden kommet til forlagene og deres bøker. Da nyheten om at det elektroniske lesebrettet Kindle nå kommer til Norge, bråvåknet forlagene av sin tornerosesøvn. Det er som kjent vanskelig å stoppe utviklingen. Nye forretnings-modeller utfordrer allerede forlagene. Til nå har det vært momsfritak på bøker, mens den samme boken utgitt i elektronisk form har hatt full moms. Dette har f.eks rammet e-læringsbransjen i mange år på en svært urimelig og urettferdig måte. Hvorfor skal det være forskjell på et trykt og et elektronisk medium når innholdet er det samme? Når giganter som f.eks Google nå er i ferd med å digitalisere all verdens bøker, bør det kunne ta nattesøvnen fra de aller fleste forlagsdirektører. Men tenk hvilken kilde til kunnskap dette gir. Her kan man sitte i sin stue på Sokna, eller i Harstad å ha tilgang til all verdens bokskatter. Da kirkebøkene ble microfilmet for mange år siden, åpnet det en helt ny verden, ikke minst for historikere og slektsgranskere. Det samme vil e-boken etter min oppfatning gjøre. Forskjellen på en kirkebok og en roman er at romanen er å anse som et åndsverk. Åndsverk er i de fleste land beskyttet med opphavsrett.

Men allerede nå ser vi at mange internasjonale forfattere legger ut sine verk gratis på nettet. Nye elektroniske lesebrett gir mulighet til å finansiere bøker med reklame, men om det er en ønsket utvikling er noe ganske annet. Men at vi i løpet av få år vil se helt nye forretningsmodeller er det ingen som helst tvil om. En bok er en bok, men jeg kan faktisk love deg at de nye lesebrettene fungerer fantastisk bra. En bok kan du lese på stranda i sterk sol, lesebrettet har til nå hatt slike begrensninger, men også det er nå løst. Batterikapasiteten er blitt svært imponerende og holder lenger enn du greier å lese.

Den største utfordringen er ikke teknologien i seg selv, men de digitale klaseskillene som er i ferd med å oppstå. Forskjellen mellom de som behersker data og de som ikke behersker. I England gikk nylig landets IT-minister ut og erklærte at det ville lønne seg å gi gratis PC og opplæring til alle som i dag ikke har eller behersker enkel databruk, fremfor at den engelske staten må opprettholde manuelle tjenester på en rekke områder for å gi service til de som ikke har,

eller ikke behersker dataverktøy.

IT er i dag den sterkeste driveren for innovasjon og samfunnsutvikling. Det er derfor et tankekors at norske politikere har så lite fokus på IT som den viktigste driveren for samfunnsutvikling. Tenk bare på hvordan datamaskinen har endret din egen hverdag på mange områder. Jeg kan love deg at vi bare har fått en liten forsmak på hva som vil komme av nye tjenester i årene som kommer. I tillegg blir maskinvaren stadig bedre og billigere. Samtidig har de fleste av oss, uansett hvor vi bor i Norge, muligheter til å få bredbåndoppkobling. Neste fase med høyhastighetsbredbånd har allerede startet. Om ganske få år vil en stor del av befolkningen ha muligheter til å kunne laste ned eller sende enormt store datamengder i løpet av bare noen få sekunder. 4 generasjons mobilt bredbånd også kalt LTE vil kunne gi oss høy bredbåndshastighet også når vi er på farten. Ny teknologi gir oss muligheten til å være online over alt og alltid. Kanskje ikke ønskelig for alle, men muligheten er der og den vil åpne helt nye horisonter for de fleste av oss.

Etiske retningslinjer og verdinormer for DIS-Norge

AV RAGNAR T. SAMUELSEN OG ARNE LANGELAND

1. Etiklutvalget

Etiklutvalget er et ad-hoc utvalg oppnevnt av styret i DIS-Norge senhøstes 2008. Utvalget består av tre aktive og to konsultative medlemmer med representasjon fra begge kjønn og med medlemskap knyttet til ulike geografiske regioner av landet.

- Ragnar T. Samuelsen, leder, Troms (ragsamu@online.no)
- Arne Langeland, Hordaland (arne-lan@hotmail.com)
- Greta Hysvær, Oslo og Akershus (ghysvar@gmail.com)
- Finn Karlsen, Sør-Trøndelag (finn@fkarlsen.net)
- Astrid Tvedten, Vest-Agder (atd@bluezone.no)

Utvalget skal i sitt arbeid legge til grunn gjeldende vedtekter og strategiske planer i DIS-Norge, samt utredninger og andre dokumenter som utvalgsmedlemmene har eller får kjennskap til.

Utvalget har arbeidet ut fra spørsmålene om hvilke verdibegreper (eller verditermer/verdiuttrykk) som er viktige å fremholde og hvilke som er de mest aktuelle for DIS.

2. Hva er etikk?

Etikk handler generelt om

- Hvordan menneskene bør handle og opptre i forhold til hverandre og til samfunnet og naturen omkring, og videre om
- Kommunikasjon og systematisk refleksjon i mellommenneskelige relasjoner.

Etikk handler også om å bli enige om et sett av verdier, hvordan verdiene skal komme til syne i praktisk handling, og om å forstå konsekvensene av egen handling. Og det er de faktiske

handlingene som danner grunnlaget for organisasjonens omdømme i befolkningen.

Etikken kan som teori være beskrivende, kan ha grensesettende regler, eller kan være opptatt av mer grunnleggende refleksjoner.

3. Hva er moral?

Moral er de gjeldende sedelige grunnsetninger i et bestemt samfunn eller til ei bestemt tid, eller levere regler slik de kommer til uttrykk i praktisk bruk. Moral kan også defineres som holdninger til kunnskaper om leve-regler. Moralen kommer til uttrykk i den grad kunnskapene også etterlevs i praksis.

4. Hva er holdninger?

Holdninger kan beskrives som et ståsted eller en plattform for det enkelte individs vurderinger og beslutninger når det står overfor problemstillinger som krever veivalg, og i særdeleshet ved slike veivalg som ikke har klare, vedtatte normer som rettesnor. Da må vurderingene og beslutningene baseres på etiske og moralske refleksjoner. Holdninger utvikles gjennom læring og erfaring og er i noen grad styrt av den enkeltes behov, krav og forventninger, men med sideblikk til omgivelsenes behov, krav og forventninger. Hvilke holdninger bygger så mine vurderinger og beslutninger i slektsforskningen på?

5. Hva er etiske retningslinjer?

Etiske retningslinjer skal peke ut akseptert retning ved vanskelige veivalg der det er tale om etiske verdier. Valget vil bero på forskerens moral og

vedkommendes grunnleggende etiske holdninger.

6. Etiklutvalgets forståelse av etiske retningslinjer og verdinormer

Etiske retningslinjer omfatter de verdibegreper som skal prege våre grunnleggende holdninger i slektsforskningsarbeidet. Disse verdibegreper vil også omfatte de etiske grenser som reflekterer våre holdninger. Hva er godt, akseptabelt, betenkelig, dårlig eller forkastelig, og hvorfor?

Etiske retningslinjer og verdinormer omfatter de forordninger og regler som er nedfelt i lover, offentlige bestemmelser og gjeldende vedtekter, og som slektsforskningen har plikt til å rette seg etter. Etterlevelsen av disse vil bl.a. styres av de rådende etiske verdibegreper og slektsforskerens holdninger til disse. Normene vil være både grunnleggende og grensesettende for forskningsarbeidet.

Etiklutvalget mener at det er om å gjøre å spre kunnskaper i DIS om lover og regler, om ”skikk og bruk”, om etiske verdinormer - samt å arbeide for å sikre etterlevelse av disse kunnskaper i organisasjonen. Her vil etiske retningslinjer være til hjelp.

7. Hva kan vi kort si at etiske retningslinjer skal tjene til i DIS?

For å sikre tillit til og godt omdømme for slektsforskningen, er det nødvendig at vi som slektsforskere kjenner til og følger visse etiske verdinormer. Hvilke retningslinjer og normer skal så gjelde for slektsforskere? De som er gyldige for slektsforskning generelt, vil også være gyldige for oss som

er medlemmer av DIS, men i tillegg vil det for DIS være nødvendig med bevisstgjøring av holdninger, normer og regler også hva angår ansatte og tillitsvalgte i organisasjonen.

Hensikten er altså å kvalitetssikre merkevaren DIS slik at det kan skapes og opprettholdes tillit til og godt omdømme for slektsforskningsarbeidet i DIS-Norge.

Dette kan oppnås ved å

- etterleve etiske normer,
- utvikle moralsk beredskap, for der ved å forebygge flauter, overtramp og misbruk,
- holde orden på pengestrøm og eiendeler knyttet til arbeid med personhistorie og slekts historie,
- hindre favorisering, ulik opptreden, ulikebehandling / forskjellsbehandling, og
- aktualisere konsekvenser av uetisk opptreden – ved å peke på eksempler fra virkeligheten.

8. Hvilke verdibegreper er mest aktuelle i DIS?

Etikkutvalget har foreløpig landet på følgende sju begreper, her nevnt i alfabetisk rekkefølge:

1. Ansvarlighet / ansvar – normlydighet, personvern, åndsverk mv
2. Dyktighet / profesjon – kompetanse, opplæring
3. Likhet / likebehandling / likeopptreden / upartiskhet / uavhengighet / nøytralitet - likeverd
4. Punktlighet / nøyaktighet - kvalitet
5. Redelighet / ryddighet / tydelighet – innad ilag, i DIS-Norge og i eksternt samarbeid nasjonalt og internasjonalt.
6. Sannhet / etterrettelighet / ærlighet – åpenhet, dokumentering

7. Varsomhet / aktsomhet / respekt / følsomhet – personvern, konsekvensvurdering

Hvert av disse verdibegreper søkes utdypet og krydret med eksempler i utvalgets videre arbeid. Forslag til en verdiplakat med slektsforskerens etiske verdinormer kan bli ett av sluttokumentene fra utvalget.

9. Noen spørsmål vedrørende etiske grenser

Hva blir konsekvensene av at de etiske retningslinjer blir oversett eller neglisjert? Hvilke følger får brudd på dem? Hvilke tiltak er tilgjengelige i DIS dersom de etiske retningslinjer ikke blir etterlevd? Hvem kan og bør gripe inn, og hvordan? Direkte lovbrudd kan naturligvis kreve anmeldelse med rettslig forføylelse og evt. avstraffelse. Andre overtredelser eller overtramp kan måtte forfølges med påtale og tilrettevisning, i verste fall eksklusjon fra organisasjonen dersom opptreden eller handling også er i strid med gjeldende vedtekter, og dersom vedtektene har bestemmelser om eksklusjon.

Trenger DIS en etikknemnd, et sensurutvalg? Nepe. Når organisasjonen fungerer uten problemer og kontroverser og medlemmene stort sett er fornøyde, tenker ingen på behov for retningslinjer med straffetiltak. Det er først når alvorlige overtredelser og overtramp opptre at etisk beredskap viser seg å komme til nytte.

Hva betyr redaktørplakaten ved publisering av persondata i slektsbok og ved produksjon av artikler som skal trykkes i Slegt og Data? Hvilke verdiholdninger viser min språkstil?

Trenger min språkstil og mine ordvalg å underkastes etiske verddivurderinger og sensur? I hvilken grad må redaktøren av Slegt og Data, av Slektsforum eller av en slektsbok vise et etisk ansvar og utøve sensur overfor det han eller hun lar komme på trykk.

10. Eksempler på dilemmaer og problemer etterlyses

Etikkutvalget trenger (flere) eksempler på etiske dilemmaer og problemer som slektsforskere har støtt på eller kjenner til. Dette for lettere å anskueliggjøre verdivalg og behov for etiske retningslinjer. Hvilke dilemmaer kan du havne i når du skal utarbeide og publisere din egen slektsbok, eller når du skal lage anetavler og/eller etterkommeroversikter med bilder og personopplysninger? Kan jeg publisere noen persondata (i slektsbok eller i Slegt og Data) mot uttrykte ønsker fra de nærmeste pårørende? Hva gjør du dersom bare én person av mange etterkommer i slekta di setter seg imot publisering av en sann opplysning av interesse for etterlekta, men som vedkommende mener må forbli en hemmelighet? Hva gjør du når verdinormen sannhet kolliderer med normene for personvern, varsomhet og respekt?

Kan det være en idé å ta opp temaet etiske retningslinjer eller skikk og bruk i slektsforskningen på Slektsforum?

Send gjerne en epost med dine synspunkter, eksempler og erfaringer til ett av medlemmene i etikkutvalget. Utvalget ber om innspill før utgangen av 2009.

Forum for Data og Multimedia

AV ARNE LANGELAND, MODERATOR

Data og Multimedia er et nyopprettet forum som er etterspurt av mange. Med det stadig økende tilbudet av teknologiske hjelpemidler for slektsforskere, har det blitt et stort behov for å bli informert om nyvinninger, dele erfaringer med andre og ikke minst få svar på problemstillinger man sliter med innen data og multimedia.

Multimedia kan være en kombinasjon av flere medier som tekst, lyd, fotografier, animasjon, video og i tillegg være interaktiv. Multimedia blir gjerne avspilt på en datamaskin eller en multimedia spiller, i begge tilfeller er mediet på digitalt format.

Mange av oss har fortsatt mye analogt materiale liggende. For å bruke dette materialet i for eksempel moderne presentasjonsformer som en multimediepresentasjon, må det digitaliseres. Derfor er en skanner snart blitt allemannseie for å skanne gamle dokumenter, fotografier og negativer. Gamle filmer og videoer krever annet utstyr for å bli digitalisert.

I dag produserer de fleste av oss slikt materiale direkte på digitalt format ved hjelp av et digitalt kamera, digitalt videokamera og lignende. Vi tilbys jevnlig nytt og bedre opptaksutstyr, og det blir stadig vanskeligere å holde seg orientert om alle nye produkter.

Etter at vi har fått materialet over på digital form,

bør det arkiveres og kanskje katalogiseres. Det må uansett taes sikkerhetskopier slik at ikke alt materialet forsvinner den dagen harddisken svikter.

Så bør det presenteres på en eller annen form. Noe av materialet passer fint inn i en slektsbok, mens noe passer best på en annen presentasjonsform - alt fra et enkelt lysbilde show til et mer avansert multimedia show. Noen velger også å legge dette materialet ut på sin egen hjemmeside.

Hvordan gjør man egentlig alt dette, hvilket utstyr bør man anskaffe og hvilken programvare egner seg best for de ulike oppgavene?

Her er det mange fagområder som skal beherskes og mange spørsmål som skal besvares, for dette er fagområder i rivende utvikling. En fagbok om disse temaene blir fort "gammel". Derfor er det viktig å ha et forum hvor vi kan holde oss à jour med utviklingen, dele våre erfaringer med andre og gi og motta gode råd. På den måten kan vi alle spare tid, tid som vi ellers kan bruke på det vi kanskje liker aller best - nemlig slektsforskning.

Forum DNA

AV VIDAR ØVERLIE, MODERATOR

DNA og slektsforskning har økt kraftig i popularitet de siste årene. Ved årtusenskiftet skjedde det teknologiske gjennombrudd som gjorde DNA testing mye billigere. Prisene på tester som kan brukes til slektsforskning har nå nådd et nivå som gjør denne type analyser tilgjengelig for de aller fleste. Prøvetakingen er også meget enkelt. Det skjer ved å ta en lett avskrapning fra munnhulen som man sender inn til laboratoriet for analyse. Blodprøve er ikke nødvendig.

Med disse fremskrittene er det nå enkelt å få utført analyser som kan være til hjelp i slektsforskningen. Det er ofte analyser av yDNA (overføres fra far til sønn) kombinert med gamle slektsnavn som er av interesse for slektsforskere for å sannsynliggjøre tilknytning til en bestemt slekt. Mange bruker også enklere yDNA og mtDNA (overføres fra mor til barn) analyser til å kartlegge i grove trekk vadringsruter ut fra Afrika til Norge for de rette far og morslinjene. DNA tester kan dermed gi indikasjoner på hvilke geografisk områder noen av anene oppholdt seg.

Emnet "DNA og slektsforskning" har i lengre tid vært et av de aller mest populære på Slektsforum med 117 innlegg og over 40 000 visninger. Med bakgrunn i denne interessen for temaet og en del andre innlegg ble det opprettet et eget DNA forum på Slektsforum høsten 2009. Så nå er DNA innleggene samlet i et eget forum. Dette gjør det lettere å orientere seg på dette området som for mange er nytt innen slektsforskning og gjerne oppleves som litt komplisert. Med DNA forumet på plass er det bare å stikke innom der for å lære mer. Er det noe du lurer på så skriv et innlegg og du får ganske sikkert svar. Nå har vi virkelig anledning til å hjelpe hverandre når det gjelder DNA og slektsforskning. Benytt deg av muligheten!

Forumet immigrasjon til Norge

AV PER-OLAV B. RASCH, MODERATOR

Dette forumet skal være til hjelp for å finne typiske områder personer som kom til Norge oppholdt og bosatte seg i. Det var ikke bare nordmenn som rørte på seg og dro fra hjemlandet sitt for å finne noe bedre å leve av.

Immigrasjon til Norge før andre verdenskrig besto i hovedsak av personer fra nabolandene i Norden og Nord-Europa ellers. Svensker var en stor gruppe innflyttere i Norge. Det finnes ikke offentlige registre over de som kom til Norge, i motsetning til de som dro hvor det alt fra 1867 ble ført egne protokoller. Før 1900 er kirkebøkens tilgangslister det beste man kommer over, men disse er nok langt fra komplett. Etter 1900 skal det i hvert lensmannsdistrikt finnes egne protokoller over tilflytting.

Når man er på leting etter personer som er kommet til Norge er første punkt å lete der hvor slektninger bor eller har bodd. Familierelasjoner var ofte en viktig årsak til å reise hjemmefra. Punkt to er å lete i nærområdet hvor de kom i land, gjerne større byer langs kysten eller på grensen. Ofte var det spesielle yrkesgrupper, f. eks steinhuggere og glassblåsere, som immigrerte til landet, og disse kunne komme til "typiske industristeder" der behovet var størst, for så å bli spredt utover i landet.

Forumet skal være en hjelpeplass hvor folk får tips til områder en bør lete i. Lokalkjente personer vil være en viktig ressurs i dette arbeidet. Ofte er lokal kunnskap om tilflytting en viktig opplysning som kan bli avgjørende for å løse en slektsnøtt.

Anne-Mette Bjørgan tar imot DIS-björn fra Torill Johnsen.

Ketil Figenschou, leder i DIS-Sør-Trøndelag, Magne Granhaug, DIS-björn mottager og Torill Johnsen.

Laila N. Christiansen ned DIS-björnen.

DIS-bjørner delt ut denne høsten

Hele tre personer har fått DIS-björnen denne høsten. Dette er en av de to hedersprisene foreningen har. DIS-björnen kan tildeles personer som over kortere eller lengre tid og uten egen fortjeneste har gjort en ekstraordinært stor og viktig innsats til fordel for DIS-Norge og/eller foreningens lokallag. DIS-björnen kan deles ut enten for utførelse av enkeltoppgaver eller for ivaretagelse av viktige funksjoner i foreningen over tid.

Den første utdelingen skjedde under Rennebu-martnan.

Det var leder for DIS-gruppa Trollheimen i DIS-Sør-Trøndelag som mottok denne björnen. Magne har ansvaret for at vi har et aktivt og levende slektsforskermiljø i kommunene Rennebu og Meldal.

“Vi i DIS-ST-Trollheimen har en leder, Magne Granhaug, som vi setter utrolig stor pris på. Lokalgruppen

vår hadde ikke vært særlig aktiv uten ham. Han er ganske enkelt helt spesiell og gjør en fantastisk jobb. Et engasjement helt utenom det vanlige”

Dette var innledningen til begrunnelsen initiativtakerne sendte i sin søknad til hederspriskomiteen. Og komiteen sa seg fullstendig enig. I tillegg vil vi notere at Magnes innsats også har vært stor innenfor arbeidet med kilderegistrering.

Under markeringen av 15 årsjubileet i DIS-Oslo/Akershus ble det delt ut DIS-björn til lagets leder.

Laila N. Christiansen fikk prisen for sin mangeårige innsats i styret for DIS Oslo/Akershus, ikke minst for flere år som engasjert leder. Hennes engasjement har også ført til at laget nå har et aktivt lokallag på Øvre Romerike og det siste skudd på stammen er lokal aktivitet på Nedre Romerike.

I begrunnelsen for tildelingen lig-

ger også hennes arbeid med KROA - kilderegistrering i området - og arbeidet med gjennomføringen av Slektsforskerdagene i Oslo. Virksomheten i KROA har omfattet så vel kirkebøker som den pågående registreringen av folketellingen for Kristiania i 1923.

Lederkonferansen 7. Og 8. November ble arena for utdeling av den tredje DIS-björnen

Anne-Mette Bjørgan er tildelt DIS-björnen. Hun har vært leder og nestleder i DIS-Oslo/Akershus, men har nok lagt ned adskillig flere dugnadstimer for foreningen i det stille og lite påaktede vervet som E-post-listeansvarlig. Men det er en uhyre viktig jobb i en organisasjon som vår at epostlister fins, at de fungerer og at noen passer på vedlikeholdet av dem.

Vi ønsker alle tre lykke til videre og gratulerer med DIS-björnene.

Formidling av slektsinformasjon gjennom film

TEKST: ODDVAR MUNRO-JENSSEN
FOTO: MONICA BETTEN

Når det snakkes om bevaring og formidling av informasjon er det de trykte mediene som blir trukket fram. Film er et alternativ som sjelden blir nevnt.

Hva slags informasjon kan formidles

De siste årene har det vært en ruvende utvikling innenfor media. Flatskjermen har kommet og datamaskinen har utviklet seg til multimediasenter der vi kan bruke og kombinere fotografier, lyd og levende bilder. Dette har også gjort det aktuelt å ta i bruk videokamera for å bevare og formidle slektinformasjon gjennom levende bilder og lyd. «En film eller et TV-program er en totalitet av levende bilder, musikk, «bakgrunnsstøy» - og det er også tekster, for det meste dialog men også skrift i form av fortekster,

mellomtekster, undertekster osv» (Larsen 2008: 63). Det er snakk om mange forskjellige typer informasjon som samlet vil gi innblikk i slektshistorien.

Gjennom film får vi tilgang til en helt annen form for informasjon enn gjennom teksten i en bok. I en tekst kan vi lese at han slår på radioen og at han fyller den gamle kaffekannen med vann og setter den på komfyren. Liv Hausken (2008: 177) sier at termen «dokumentarfilm» har til hensikt å dokumentere noe. Vi ser at han først slår på radioen, etterpå går han bort til komfyren, henter kaffekannen, går til kjøkkenbenken, skrur på vannet, fyller kaffekannen med kaldt vann, setter den på komfyren og slår på kokeplaten. Personene står foran oss i «levende live» og gjør dagligdagse ting mens vi hører radioen i bakgrunnen. Filmen har også evnen til å fokusere på personligheten gjennom

utseende, atferd og væremåte. Hva som er viktig og ikke viktig informasjon kommer an på hva den enkelte slektsgransker vektlegger.

«Dokumentarfilmer har ofte lett for å bli tunge og tette» (Toreg 2002: 42). Videre sier han at årsaken til det er at de også er saksorienterte og at mengden informasjon i mange tilfeller er for stort. Det er lett å miste oversikten hvis filmen skal omfatte alt. Derfor er det viktig å tenke gjennom hva som skal være tema for opptaket. En ide kan være å ha et tema som heter «Juleforberedelser» i en film og et som heter «Hverdagsliv» som tema i en annen. Inndeling i tema gjør det lettere for andre å dra nytte av den informasjonen som er samlet inn.

Informasjon gjennom bilder, lyd, musikk og tekst

Slektsgranskeren har mulighet til å kombinere flere ulike måter for å

innhente informasjon på. «Det er ikke det du sier, men hva du gjør (dine handlinger) som forteller hvem du er – som spiller din karakter» (Toreg 2002: 37). Det er handlingene som er det sentrale når slektsgranskeren skal dokumentere slekthistorien gjennom bruk av videokamera. Gjennom handlinger får vi informasjon om hva personene gjør når de baker julekaker eller slår nummeret på den gamle grå telefonen med tallskive. Handlingene inneholder masse informasjon som ikke kan formidles med ord eller på annen måte. Uttrykket «Et bilde sier mer enn tusen ord» er et eksempel på dette. Det er gjennom handling vi får informasjon om hvordan ting gjøres.

Informasjon er mer enn bare handlinger. «Mange er opptatt at det de har opplevd skal sikres for ettertiden, for forskningen eller for deres etterkommere» (Almås, Karlsen & Thorland 1995: 2). Gjennom den muntlige fortellingen får vi tilgang til informasjon som filmen ikke klarer å formidle tydelig. Tar vi utgangspunkt i julebaksten kan informanten forklare hvorfor hun gjør slik og slik når hun har oppi mel, egg og melk. Denne informasjonen er et supplement til handlingen som vises på filmen. «Formålet er blant annet å få brakt på det rene respondentens meningsrammer og opplevelse av begivenheter og handlinger» (Holter 1998: 16). Respondenten sitter kanskje inne med informasjon som er i ferd med

å gå tapt. Det kan være historie om hvordan oppskriften ble til, hvordan den skal følges og hvilke ingredienser som gjør at akkurat denne oppskriften er spesiell. Når denne informasjonen festes til filmen tar du ikke bare vare på informantens historie, men også barn og barnebarnas historie. Det er slik jeg husker mor eller bestemor i den travle førjulstiden.

Informanten sitter også inne med informasjon om forskjellige gjenstander som har vært, eller som fremdeles er i bruk. «Det er viktig å merke seg at det ikke nytter bare å se på gjenstandene, en må også undersøke av hvem, hvordan og når de brukes (Gullestad 2000: 52). Vi behøver ikke å gå så mange ti-år tilbake for å finne gjenstander som kan ha en interessant historie. Båndopptaker og radio og den grå telefonen fra Televerket er eksempler på ting som ble tatt i allmenn bruk i de første ti-årene etter krigen, og som fremdeles er en del av hverdagslivet for mange. Dette kan syntes kjedelig, for hvem er vel interessert i hvordan radioen virker? Den har da stått på hver dag og selv jeg kan den radioen «ut inn» sier du kanskje. Det handler om å dokumentere hverdagslivet, det vi ikke tenker over til daglig. Vi tenker ikke over at en eldre slektning henter avisen, slår på radioen klokken halv åtte for å få med seg morgennyhetene før han går på kjøkkenet og setter over kaffekjelen.

Underveis kan det være behov for

å stille spørsmål. Spørsmål er viktig for å få aktuell og relevant informasjon. «Prøv å stille utdypingsspørsmålene slik at informanten forstår at du har ekte interesse av å trenge til bunns i emnet» (Thorsen & Østberg 1981: 61). Skal du bruke lukkede spørsmål er det lurt å huske at de starter med når, hvor og hvem. Eksempel hvem var den første som brukte denne oppskriften, eller hvor kommer sølvskjeen fra? Faktaspørsmål av denne typen kan gi korte svar, men også mulighet for å gå mer i detaljer. Prøv å unngå spørsmål som bare kan besvares med ja eller nei. Åpne spørsmål leder til lengre svar og utgreiinger. De begynner med spørreordene hvordan, hvorfor og hva.

Kommentarer har til hensikt å informere seerne. En introduksjon i begynnelsen av filmen er lurt. Der sier du litt om hva filmen skal handle om, hvor programmet er tatt opp og hvem som skal bidra med informasjon. I begynnelsen av en ny sekvens kan det også være nyttig å legge inn en kommentar. Eksempel «Nå har vi forflyttet oss til stuen. Helt siden far var liten har den vært samlingsplass for familien». Det er ikke nødvendig å kommentere alt, kommentarene skal bare være et supplement til bildene. La bilden få en mulighet til å tale for seg. Ikke si ting alle kan se. «Hvis bildet viser at noen hilser, vinker, viser fram noe eller gjør noe annet som er ekstremt tydelig for enhver med

øyne i hodet, så ikke skriv at det gjør det» (Aarønæs 2007: 66). Det samme gjelder innenfor film. Ikke si at hun baker når alle kan se at hun baker.

Når vi tenker på musikk og film er det første som falles oss inn vignetten i forkant og etterkant av en film. Når ordet musikk brukes her tenker jeg i første omgang på sangleker, barneregler og andre sanger som informanten husker. «Når vi ser en film på kino eller TV, opplever vi spontant at slik musikk utdypet og understreker noe i bildene, den forsterker stemninger, følelser og atmosfære – musikken forankrer altså bilder og dialog (Larsen 2008: 104). At det spilles julesanger i bakgrunnen når respondenten baker julekaker forsterker stemningen som oppstår i førjulstiden. «Musikk er som bevegelsen egnet til å gi assosiasjoner – føde til fantasien» (Toreg 2002: 30. Musikken kobles til bildets betydning: juleforberedelse og julehøytid. Det fremkaller også minner fra tidligere juleforberedelser og er et godt redskap til å få respondenten til å fortelle fra «gamle dager». Det er imidlertid viktig å huske at musikken ikke skal ta hele oppmerksomheten i filmen, det er fortellingen som skal være det sentrale.

Er formålet fremføring av gamle barneregler, rim og sangleker er musikken det sentrale i handlingen. Film egner seg god til å vise hvordan de forskjellige regler og rim blir fremført.

Tekst skal være et supplement til bilde, lyd og musikk. «Talen eller skriften forankrer bildenes betydninger ved å beskrive og identifisere visse av bildelementene slik at vi forstår hva vi må være spesielt oppmerksomme på» (Larsen 2008: 103). Hva slags informasjon som skal brukes vil variere. Teksten bør være så informativ som mulig for at andre skal få noe nytte av de. Eksempel kan oppskriften vises som originaltekst fra boken eller den kan legges inn som tekst i filmen. En tekstplakat kan også brukes for å informere om ting som ikke tas opp i filmen, men som kan være aktuell informasjon. «Etter at hun hadde jobbet i to år gikk hun et år på husmorskole» Tittel på filmen i forkant av filmen og en informativ rulletekst i etterkant bør være med. Der står hvem som har lagd filmen, hvem som var med, hvor opptaket var gjort og når de var gjort.

Litteraturliste

Almås, Reidar, Kjetil H. Karlsen & Ingunn Thorland. Fra plikksamfunn til mulighetstorg -Tre generasjoner skriver sin ungdom. Rapport nr. 5/1995 Senter for bygdeforskning.

Gullestad, Marianne. Kultur og hverdagsliv. 5. opplag 2000. Universitetsforlaget.

Hausken, Liv. Dokumentarfilm i Larsen, Peter (Red.). Medievitenskap

bind 2. 2. utgave Fagbokforlaget 2008.

Holter, Harriet. Fra kvalitative metoder til kvalitativ samfunnsforskning i Holter, Harriet og Ragnvald Kalleberg (Red.). Kvalitative metoder i samfunnsforskning. 2. utgave, 2. opplag 1998. Universitetsforlaget Oslo.

Larsen, Peter. Bildeanalyse og bildespråk i Larsen, Peter (Red.). Medievitenskap bind 2. 2. utgave Fagbokforlaget 2008.

Larsen, Peter. Samspill: Tekst, musikk og levende bilder i Larsen Peter (Red.) Medievitenskap bind 2. 2. utgave Fagbokforlaget 2008.

Thorsen, Liv Emma & Berit Østberg. Intervjuteknikk i Hodne, Bjarne, Knut Kjeldstadli & Göran Rosander (Red.) Muntlige kilder. Om bruk av muntlige kilder i etnologi, folkeminnevitenskap og historie. Universitetsforlaget 1981.

Toreg, Jan. Klipp til... Struktur, organisering, redigering og klipp i dokumentarfilm. Abstrakt forlag AS 2002.

Aarønæs, Lars. Sjanger. Komma.no 2007.

Folketelling for Strinda 1934

AV FINN GUTTVIK OG FINN KARLSEN

DIS-Sør-Trøndelag følger opp fjorårets lansering (Trondheim 1925) med folketelling for Strinda kommune 1934. Dette arbeidet er gjennomført i samarbeid med Trondheim byarkiv. DVD-en blir lansert på slektsforskerdagen i Trondheim 31. oktober.

Vi startet arbeidet med avfotografering av folketellingslistene våren 2008, og avskrift og korrekturlesing ble avsluttet ved årsskiftet. I tiden etterpå har vi planlagt utgivelsen av en cd som senere er blitt til en DVD. I tillegg til folketellingsdataene ville vi legge til en stor mengde lokalhistorisk stoff, og forskjellige kilder som ikke er avfotografert tidligere, kart mm.

Vi ønsket også et samarbeid med lokalhistorielagene i gamle Strinda kommune. Det har vi lyktes med og de har bidratt med artikler, bilder og kontakter til medlemmer som har gitt oss materiell. Fra Statsarkivet i Trondheim har vi fått tilgang til materiale blant annet fra prestearkivene og som vi har skannet. IKA (Interkommunalt arkiv) og Trondheim Byarkiv har bidratt med materiale fra arkivene til gamle Strinda kommune og UBIT (Universitetsbiblioteket i Trondheim) har gitt oss tilgang til avisene i Trondheim fra tida omkring folketellingen samt masse bilder fra deres bildearkiv.

DVDen inneholder: Folketellingen

for 1934 med navn, født, yrke, bosted mm. I tillegg vil det være opplysninger for mange av personene om når de flyttet til kommunen og hvorfor. Dataene er søkbare og kan sorteres på ulike måter, og det vil også være utskriftsmuligheter. Her er også med litt om historien bak folketellingen og grunnlaget for at den ble holdt. Litt statistikk er det også blitt plass til.

I tillegg inneholder den bl.a.

- Bilder fra Strinda
- Artikler om steder og personer i Strinda (fra historielag og enkeltpersoner)
- Kart med muligheter for å finne fram til enkelte gårder/områder
- Gamle kart
- Strinda i gamle dager -i arkivene etter soknepresten i Strinda har vi funnet en god del interessant materiale. Vi har samlet noen smakebiter som viser hvor mangfoldig prestearkivene kan være. Dette gjelder blant annet en kommunikantprotokoll fra Lade i 1827 og manntallet til stortingsvalget i 1829 samt skattelistene til fattig- og skoleskatten i 1865.
- Informasjon fra herredstyret i Strinda i 1934 med blant annet budsjett og kommunevalg.
- Litt stoff om Strindas historie når det gjelder striden med Trondheim kommune om utvidelser og innad

med Byåsen om deling av kommunen.

- Aviser i Trondheim 1934 – Vi har skannet forsiden fra avisene i Trondheim fra tiden omkring folketellingen i Strinda, og skannet hele avisen for 1. november 1934. Det er veldig interessant å bla i gamle aviser. En får et ganske omfattende bilde av hvordan livet kunne arte seg.
- Litt informasjon om å komme i gang med slektsforskning og om DIS.

DVD'en vil være til salg fra Slektsforskerdagen, og prisen er kr 250 for ikke-medlemmer og kr 200 til DIS-medlemmer. Den kan bestilles ved å sende en mail til: leder@st.disnorge.no På grunn av bidragene fra og samarbeidet med historielagene i Strinda vil deres medlemmer også få tilbud om å kjøpe den til redusert pris gjennom sine lag.

Ti tusen på Slechtsforum

Slechtsforum rundet 10 000 brukere i sommer. Den heldige som registrerte seg på akkurat riktig tidspunkt var Sverre Olsen. Tidligere i høst ble det markering av dette runde tallet i Slechtsforskernes Hus. Sverre og kona kom og ble traktert med kaker og kaffe. Fra oss deltok Jan Eri, administrator Slechtsforum, Mette Gunnari, kontorleder, og Torill Johnsen, leder DIS-Norge.

Her er Sverre med noen av gavene som ble overrakt ham. Vi snakket om slechtsforskning og Sverre hadde alt funnet mange aner bakover. Deretter tok Sverre fatt på stedets bibliotek og var så heldig å finne noen riktige godbiter med mer opplysning om egen slekt.

KraFT 1923

Dugnadsarbeidet med å registrere folketellingen for 1923 for Oslo og Aker går sin gang som aldri før. Takket være iherdig innsats fra ca 30 frivillige registratorer, er nå om lag ¼-del av befolkningen i Oslo og Aker i 1923 registrert i en søkbar database. Jobben som gjøres vil åpne helt nye muligheter for slechtsforskere. I stedet for å bruke timevis på å bla seg igjennom side på side med skjøre papirer på Oslo byarkivs lesesal, vil informasjonen ved noen få tastetrykk bli tilgjengelig fra godstolen i Snertingdalen, solsenga på Gran Canaria eller bak skrivebordet på kontoret på Blindern. Jobben som gjøres av registratorene vil spare slechtsforskere og andre for et tidkrevende arbeid, tilgjengeligheten til informasjonen vil bli dramatisk forbedret og originalkildene vil bli spart for slitasje og gradvis nedbrytning.

Arbeidet med å digitalisere 1923-tellingen ble startet i 2003, som et samarbeidsprosjekt mellom DIS-Oslo/Akershus og Oslo byarkiv.

Alle som utålmodig har ventet på å se resultater av arbeidet, har nå håp i vente; Innen november vil opplysninger om rundt 20 000 personer fra folketellingen være tilgjengelig på Digitalarkivet sine sider (www.digitalarkivet.no). Og det er bare å følge med; Flere personopplysninger vil bli lagt ut fortløpende i puljer på 10 000 poster. Så snart 10 000 personer fra folketellingen er ferdig registrert og korrekturlest, vil den tilgjengelige basen utvides med 10 000 nye personer.

Dersom registreringsarbeidet holder samme tempo som i dag, vil folketellingen være ferdig registrert og tilgjengelig på internett innen 2011. Med flere frivillige registratorer vil jobben kunne gå enda raskere! Dette er en jobb alle kan klare! Det kreves ingen spesielle bakgrunnskunnskaper. DIS-Oslo/Akershus arrangerer kurs og registratorkafé med jevne mellomrom. Dersom du vil delta i denne kjempedugnaden, bør du sende en e-post til kraft1923@oa.disnorge.no.

Home

Pricelist:
Parish registers
Censuses

Contract
Currency
Converter

Help
Dictionary
Article

Historical Population Register

The Norwegian Research Council has funded the planning of a historical population for Norway. This will extend the modern population register backwards in time from 1964. The parts older than ca 1910 will be open to the public, while the newer parts will be available only for bona fide researchers, and usually only as anonymized versions.

The long-term goal is a national Norwegian population register for the time period since 1800 and where possible even earlier. The short-term goal is an expanding population register covering an increasing number of representative regions during this period by linking information in currently transcribed and additional computerized sources.

As the forefront of population research also historically moves from the use of cross-sectional sources to longitudinal registers, the data structure of our source material must be reorganized in order to serve us and our major international partners in comparative research.

For a host of research questions in the humanities, social sciences and medicine a longitudinal structure opens up possibilities in three new ways: 1) The period before 1960 will be opened up for longitudinal research on a national scale. 2) The analysis of recent social and other population phenomena can be based on data with a longer time horizon. 3) It is of crucial importance to be able to follow individuals, kinship and genetic networks over extended time periods.

The project is managed by the Norwegian Historical Data Centre at the University of Tromsø with the following partners:

Nasjonalt historisk befolkningsregister

AV GUNNAR THORVALDSEN

Norges forskningsråd har bevilget to millioner kroner til utredning av et nasjonalt, historisk befolkningsregister. Dette vil dekke perioden tilbake til år 1800 og knytte an til det moderne befolkningsregistret som ble opprettet med utgangspunkt i folketellinga år 1960. Med noen få lokale unntak kan personer i dag ikke følges gjennom tidligere tidsrom, bare studeres i enkeltstående kilder, som folketellinger og kirkebøker. Det historiske befolkningsregistret vil bygge på og kombinere slike kilder i en felles database. Forprosjektet har to hovedmål. For det ene vil det dokumentere, formatere og stille noen lokale personregistre til disposisjon for forskning. For det andre (og viktigst) vil prosjektet planlegge utvidelse til et nasjonalt, historisk og såkalt longitudinelt regis-

ter for de siste par hundreårene.

Personregisterloven hjemler personvern for nålevende personer, mens statistikkloven klausulerer bruk av statlig innsamlet kildemateriale i hundre år.

Av juridiske og etiske grunner vil den foreslåtte databasen være todelt. Fram til ca 1910 vil det meste av informasjonen være åpent tilgjengelig for alle via Internett og sikkert bli et populært tilbud til lokalhistorikere, slektsgranskere og lokalt orientert undervisning i skolen. Informasjon fra perioden etter 1910 vil i hovedsak være forbeholdt profesjonelle forskere etter søknad, og selv disse vil som regel måtte nøye seg med informasjon som er aidentifisert etter at datamaterialet er lenket sammen på individ- og familienivå.

Om det foreslåtte historiske, nasjonale registret realiseres, vil det plas-

sere Norge i en ledende posisjon når det gjelder forskning på en lang rekke spørsmål, både om vår befolkningshistoriske utvikling, og om samtidige forhold. Pga mangelen på lett tilgjengelige individdata er især tidlig 1900-tall en understudert periode i vår befolkningshistorie til tross for at avgjørende viktige demografiske endringer fant sted da. Eksempler er nedgangen i dødelighet og antall fødsler, endringer i familiemønstre, skiftende flyttestrømmer innenlands og overfor utlandet og endringer i navneskikkene. Muligheten for å koble et slikt historisk register opp mot dagens

registerdata åpner også opp unike muligheter for forskning på samtidige fenomen. Samfunnsforskere vil kunne studere sentrale endringsprosesser i dagens samfunn med en utvidet historisk horisont i sine data. Særlig viktig er trolig dette der inter-generasjonelle prosesser er sentrale, slik som for sosial og regional mobilitet og utdannings- og yrkesvalg. For forskere innen medisin, psykiatri og folkehelse vil muligheten for å følge familiære forhold over mange generasjoner være en verdifull kilde til studier av arvelighet av sykdommer og lidelser.

Noen av de viktigste datakildene, slik som folketellingene fram til 1910, er allerede gjort tilgjengelige ved hjelp av databehandling. Mens de statlige folketellingene altså er sperret for annet enn statistisk bruk i hundre år, kan dåpslistene anvendes fram til 1930, og data om døde og viede i prinsippet fram til i dag. Dette gjør det aktuelt å transkribere de kirkebøkene fra perioden inntil 1930 som nå er gjort tilgjengelig som bilder via Digitalarkivets hjemmesider slik at de kan inngå i det historiske befolkningsregistret. Til dette vil det være både realistisk og nødvendig å mobilisere til frivillig innsats fra bl.a. historielag og slektsforskere, i forlengelsen av det vellykkede samarbeidet på dette feltet som i mange år har pågått mellom DIS-Norge og Riksarkivaren. Slik kan vi både bygge et historisk befolkningsregister som dekker hele landet og som åpner opp for historisk-demografisk forskning etter år 1900.

Det er enighet om at folketellinga

1910 vil stå sentralt ved opprettelsen av et slikt register, fordi den er transkribert til maskinleselig format og vil bli stilt til allmenn disposisjon for mange typer bruk i desember 2010. Denne tellinga inneholder fødselsdato, og all erfaring viser at dette gjør det lettere å knytte til data fra andre kilder. Mange dåps- vielses- og konfirmasjonslister fra 1800-tallet inneholder fødselsdato, og i den grad disse er transkribert kan de lenkes til 1910-tellinga. Begravelseslistene i kirkebøkene på 1900-tallet og senere dødsregistre kan også lenkes til ved hjelp av tilsvarende metoder. Mye av dette arbeidet er det mulig å automatisere, fordi vi også har tilgang til lister med standardiserte navn, men det er også aktuelt at slektsgranskere og andre interesserte bidrar til lenkingen via Internett. Det foreligger allerede lokale registre for Rendalen i perioden 1733 til 1910 og for Asker i perioden 1801 til 1870 som er stilt til disposisjon for prosjektet av henholdsvis Sølvi Sogner og Eli Fure. Disse vil bli utvidet fram til 1960. Dessuten er materiale for flere kommuner, blant annet Sula i Møre og Romsdal, helt fram til i dag bearbeidet i datasystemet Busetnadssoge for produksjon av gårds- og slektshistorieverk. Prosjektet vil stille materialet fra disse pionerkommunene til disposisjon for forskning. Prosjektet vil og vurdere utnyttelse av de kommunale folkeregistrene som ble ført fra 1906 i Kristiania, og som etter en rekke utvidelser i 1960 dekket ca. halvparten av landets befolkning, men dette anser vi som lite realistisk.

Pga. den store mengden informasjon i de gamle papirbaserte registrene som da måtte dataregistreres og som ikke i noe fall kan bli landsdekkende, vil vi nok primært basere det nye historiske dataregistret på annet kildemateriale. Især vil det videre arbeid med folketellingene 1920 til 1950 vil utredet, blant annet fordi disse gir grunnlag for å vurdere representativiteten til de delene av befolkningsregistret som etter hvert stilles til disposisjon. Folketellingene fra 1960 og framover er allerede tilgjengelige hos Statistisk sentralbyrå.

Å dataregistrere andre kilder, især kirkebøkene for resten av landet vil kreve store ressurser. Men med så mange interesserte bidragsytere både i inn- og utland vil det foreslåtte befolkningsregistret fungere som en sentral hvor de historiske persondatakildene kan kombineres og utnyttes etter hvert som de blir tilgjengelige, selvsagt så lenge bruken skjer innenfor gjeldende lover og retningslinjer.

Hovedansvarlig for prosjektet er Universitetet i Tromsø ved Registreringssentral for historiske data. Samarbeidspartnere i Norge er Riksarkivet, Statistisk sentralbyrå, Norsk Regnesentral, Norsk lokalhistorisk institutt, Snøhetta forlag, Høgskolen i Volda, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Universitetet i Oslo.

Prosjektet har hjemmeside <http://www.rhd.uit.no/nhdc/hpr.html>

Wilhelm Færden

Nekrolog

DIS-Norges første leder Wilhelm Færden døde 23. september vel 87 år gammel. Han var en engasjert slektsforsker og så tidlig både nytten av og behovet for å kombinere denne interessen med datavektøy. Han kom tidlig i kontakt med et miljø i Sverige som delte disse interessene – Föreningen DIS.

Svenskene hadde tilbud om kurs i bruk av programmet som kunne lagre mange hundre tusen individer og der var Wilhelm med. Denne kontakten ble foranledningen til at DIS-Norge ble stiftet i 1990. På stiftelsesmøtet var Wilhelm en naturlig kandidat til ledervervet og dette innehadde han i fire år.

Jeg har møtt Wilhelm ved et par anledninger, senest for et år siden da han kom på sykehjem. Det var en fortsatt engasjert og reflektert person jeg møtte, som gjerne ville gi uttrykk for tanker om oppstarten av DIS-

Norge, det viktige med å ta vare på medlemmene og om å samarbeide.

Alf Christophersen var også medvirkende ved oppstarten av DIS-Norge og bidrar med følgende erindringer: "Wilhelm dukket opp på mitt kontor på Universitet i Oslo i 1988 for å spørre meg om råd for å lage en oversikt over hans slektsbøker." De fant fort ut at de delte interessen for slektsforskning. Dette ledet videre til diskusjoner om muligheten for å etablere en forening der slektsforskning og dataverktøy var byggestenene.

Samarbeidet fortsatte gjennom DIS-Norge og førte ganske raskt til felles styremøte mellom DIS-Norge og Föreningen DIS i Kungshelle. Deretter arbeidet Wilhelm med det 5. Nordisk Symposium om Databasehandling i Slektsforskning på Brandbu i 1991. Dette arbeidet ledet han med stor innsikt, og trakk også veksler på sin profesjonelle bakgrunn fra næ-

ringslivet som økonomisjef hos både Plesner og Shell,

Wilhelm la stor vekt på etikk i slektsforskningen. Han holdt flere foredrag om dette temaet og reiste spørsmål om hva man kan si eller skrive offentlig om en person, og hvordan man kan skrive en slektsbok og hvilke informasjonen som ikke bør viderefremidles.

Etter å ha trappet av som leder i DIS-Norge fortsatt han sin aktivitet i foreningen. Blant annet deltok han ved senere planlegginger av nordiske symposier.

Vi lyser fred over hans minne.

Oslo, 27. september 2009

Torill Johnsen Alf Christophersen
Leder DIS-Norge

Bokanmeldelse

Lag slektsbok. Papir – Multimedia – Internett

Lag slektsbok – En veileder i formidling av egen slektsforskning for alle behov og ønsker

AV BERNT BULL

DIS-Norge har utgitt en bok om formidling av slektsinformasjon til nytte både for den viderekomne og nybegynneren. Jeg har 50 års erfaring med å lese slektsbøker. Alt fra velpåkostede bokverk med stor oppmerksomhet om personer som også er å finne i andre oppslagsverk, via enkle ”stensiler” med noen beskrivelser, til rene ”famlietrær” som bare har en skjematisk oversikt over slektsbånd. Dokumentasjon av slektsforhold er hovedelementet i de fleste av disse slektsoversikter. Leseren vil som regel måtte ha et sterkt motiv for å sette seg ned og lese. Man må ofte bruke mye tid på å forstå systematikken som er lagt til grunn. Svært mange, også av de mer påkostede bøkene har lite informasjon om personene, om slektens røtter i by, bygd eller om den har rot i yrkesfag. Har bøkene informasjon om personene, er de gjerne vasket for negativ informasjon. Da slekten Harlems bok ble utgitt på midten av 80 tallet ble det i bokanmeldelsen i Norsk slekthistorisk tidsskrift fremhevet at boka var sjelden åpen om problemer og beskrivelser av familiens sorte får. Med de elektroniske slektsprogrammene er omfanget av mennesker med skjematisk oversikter over egen slekt vokst enormt. Slektsprogrammene har fått langt flere til å begynne med slektsforskning. Dataprogrammene har også gjort det lettere med systematisk oppbevaring av informasjonen utover fødsel, ekteskap og død som informasjonen på slektstreet begrenset seg til. Men derfor også langt flere

med innsamlet dokumentasjon som man ikke får formidlet videre. Morten Kjellesvig fra DIS-Vestfold skriver i forordet til boka Lag Slektbok at når han holder foredrag om slektsbokskrivning er det svært få som har gjort det, men mange som ønsker å gjøre det.

Det kan altså ikke være tvil om behovet for en samlet veileder i det å formidle innsamlede slektsdata. Lag slektsbok er en bok som vil være nyttig både for den som har store ambisjoner om å produsere en slektsbok til neste slektsamling, og til den som bare ønsker å bearbeide sitt innsamlede materiale i en form som kan formidles på en lettfattelig måte til andre i slekten.

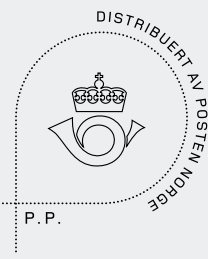
Boka er bygget opp slik at de enkelte artiklene står på egne ben. Alle de 33 artiklene har interessant og matnyttig informasjon. Noen artikler vil være særlig nyttig for den ambisiøse (og også erfarne) bokprodusent, men mange artikler vil være nyttig for enhver formidling. Det gjelder jo ikke minst de formelle spørsmål for eksempel om hva som er sensitiv informasjon. Men også de mange tipsene om kildesøk, innhenting av informasjon i slekt og lokalsamfunn og organisering av slektsstevner, vil være til stor hjelp selv om man ikke har bokplaner.

Boka inviterer nå også til ren elektronisk formidlet slekthistorie gjennom det de kaller digitale fortellinger. Ikke minst for DIS, med sin bakgrunn for å utnytte de elektroniske hjelpemidlene, er det å styrke bruken av Power Point og andre elektroniske formidlings-

verktøy en nesten selvfølgelig videreutvikling av data i slektsforskning. Lag slektsbok har et tilfang av informasjon som vil kunne gjøre boka til en DIS-bibel som enhver slektsgransker vil ha nytte av ha i sin bokhylle. Noen redigeringsmessige grep kunne med hell gjort boka enda bedre. Jeg håper ikke for mange ledes til å tro at dette er for ambisiøst for mitt behov. Man kan lett få et inntrykk av at man hadde større ambisjoner om en samskrevet løpende tekst enn det man har fått til. Etter min mening er det slett ikke noen ulempe for produktet at det ikke er en rød tråd gjennom hele boka, for i realiteten er dette en oppslagsbok for folk med helt ulike behov, og erfaringsnivå. Men dette redaksjonelle grepet burde vært gjort tydeligere. Det viktigste i den sammenheng er organiseringen av de ulike artikler i emnegrupper. 33 fortløpende kapitler uten noen emnemessig gruppering gjør boka uoversiktlig. Dette kompenseres noe av et godt stikkordsregister. Jeg savner dessuten ett emneområde mange DIS medlemmer kunne trenge litt veiledning i: Nemlig bruken av DIS store hjemmesideunivers, og de mulighetene det gir til å styrke kunnskap og formidling. Men det får komme i neste opplag. Layout med illustrasjonsbruk, skriftform og overskrifter gjør den lett å lese. Slektbok prosjektet er kommet i havn med et resultat de kan være stolte av og som DIS og medlemmene i DIS vil få stor glede av. Gratulerer og velkommen tilbake!

B-Economique
NORGE

P.P.

Returadresse:
DIS-Norge
Lakkegata 21
NO-0187 Oslo

Medlemsfordeler i DIS-Norge

- Medlemsbladet Slegt og Data med mye slektsfaglig stoff tilsendes 4 ganger i året
- Full tilgang til våre hjemmesider med mye informasjon og faglig stoff
- Mulighet til å bidra til DIStreff der du kan treffe andre slektsforskere som kanskje vet noe om din slekt
- Som bidragsyter til DIStreff, får du brukernavn og passord slik at du kan lete i svensk, dansk og finsk database
- Tilbud om å delta på medlemsmøter, kurs osv fra det laget du geografisk tilhører og fra sentralt hold
- "Fadderordning". Du kan få tips og hjelp fra en etablert slektsforsker de første 12 måneder av ditt medlemskap
- Rabatt på dataprogrammet Tingene Forteller.
- Rabatt på briller og synstest fra Interoptik og Brilleland
- Rabatt på bredbånd (Internett) fra Telenor
- Rabatt på diverse bøker, se www.disnorge.no
- Rabatt på slektstavler osv.
- Rabatt på bokinnbinding og trykking
- Rabatt på Genline og Svar for dem med slekt i Sverige

interoptik

brilleland

JULIUS. ØRENBERG BOKBINDERI
HÅNDVERK SIDEN 1860

